

آراء الرسول

تأليف

البريد الاحمد عبدالرحيم مسلم دوست

المكاتب التعاونية للدعوة والإرشاد بالبدية والصناعية الجديدة
تحت إشراف وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد
ص.ب: ٢٤٩٣٢ الرياض ١١٤٥٦ - البديعة: تلفون ٤٣٣٠٨٨٨ (أربعة خطوط)
الصناعية: تلفون ٤٣٠٣٥٧٢ - فاكس ٤٣٠١١٢٢ المملكة العربية السعودية

اتباع الرسول

تأليف

البرعبدالاحد عبدالرحيم مسلم دوست

٢٣٩ ديوي ١٨/١٨٦٧

١١٢ ص ؛ ١٢ × ١٧ سم

١ - السيرة النبوية

١٨/١٨٦٧

١٨٦٧/١٨

١٨٦٧/١٨

١٨٦٧/١٨

١٨٦٧/١٨

١٨٦٧/١٨

١٨٦٧/١٨

١٨٦٧/١٨

١٨٦٧/١٨

١٨٦٧/١٨

١٨٦٧/١٨

١٨٦٧/١٨

١٨٦٧/١٨

١٨٦٧/١٨

١٨٦٧/١٨

١٨٦٧/١٨

١٨٦٧/١٨

١٨٦٧/١٨

فہرست

موضوع

گنبد

- ۱ - سرزیدہ
- ۲ - اتباع الرسول قرآنی حکم دی
- ۳ - در رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم اتباع واللہ اتباع وہ
- ۴ - دقیامت پہ و خ بہ خلک در رسولان و اتباع ارمان کوی
- ۵ - در رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم خلافت و عذاب او جنہم
نہ دننو تو سبب دی
- ۶ - ہنغہ شوک چہ در رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و اتباع شخ خلک
منع کوی ہنغہ منافق دی
- ۷ - در رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم دستور مخالف مؤمن نہ شی
کیدای -
- ۸ - کوم عمل کی چہ در رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم اتباع نہ دی ہنغہ
باطل دی -
- ۹ - اتباع الرسول اور رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم صحابہ
- ۱۰ - در رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم ثنہ و دوستہ و ہیچا اتباع
پہ مسلمانانہ لازمہ نہ وہ
- ۱۱ - و تقلید رو
- ۱۲ - و تقلید لغوی معنی

	گہندہ	موضوع
۴۵	۱۳۔	تقلید اصطلاحی معنی
۵۲	۱۴۔	تقلید کلمہ شروع شروع
۶۶	۱۵۔	تقلید رد و دسلف صالحین و مخلور و امامان و انوار و نور و وامت و علما و اقوال و یہ تا بہید
۹۷	۱۶۔	اختلاف پہ وخت کی دخل لارہ
۱۰۲	۱۷۔	واللہ تعالیٰ او دہنخہ در رسول صلی اللہ علیہ وسلم حکم پہ مقابل کی درائی مثل گمراہی دہ۔

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ان الحمد لله نحمده و نستعينه و نستغفره و نعوذ
بالله من شرور انفسنا و سيئات أعمالنا من يهده
الله فلا مضل له و من يضلل فلا هادي له و أشهد ان
لا اله الا الله و حده لا شريك له و أشهد ان محمدا
عبده و رسوله .

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ
وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَ
نِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ
عَلَيْكُمْ رَقِيبًا .

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ
إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ .

« يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ قُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا
يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَ مَنْ يُطِيعِ
اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا . »

اما بعد :

فان أصدق الحديث كتاب الله و خير الهدى هدى محمد صلى
الله عليه و سلم و شر الامور محدثاتها و كل محدثة بدعة و كل

بدعة ضلالة وکل ضلالة فی النار.

الله سبحانه و تعالی چه کله آدم علیه السلام له جنت خخه

را بنکته کاوه نو ورته بی وویل :

« قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبِعَ

هُدًى فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ » «سورة البقرة - ۳۸-

« موبن وویل کوز شی جنت خخه ټول نرکه تا سو ته نرمالوړی

خه هدایت راغی نو هغه چا چه نرمالو هدایت تابعداری وکړه نه به

په هغوی ویرک وی او نه به غمجن کېږي »

په دی ایت کېږي الله آدم علیه السلام او ټولو بنی آدموته

داخبر ورکړی دی چه زه به هدایت رالېږم او د دی هدایت تابعدارو

ته یې بشارت او زېږی ورکړی دی . د هدایت په هکله د دی ایت

په تفسیر کېږي حافظ ابن کثیر په خپل تفسیر کې یاسې لیکي :

« قال ابو العالیة الهدی الأنبياء والرسل والبينات والبیان، و

قال مقاتل بن حیان : الهدی محمد صلی الله علیه و سلم وقال الحسن

الهدی القرآن » تفسیر ابن کثیر ص ۸۳

« ابو العالیة ویلی دی چې له هدایت خخه مراد انبیاء، رسولان

او د هغوی معجزی، دلائل او بیان دی . او مقاتل بن حیان ویلی

دی چې هدایت عبارت دی د محمد صلی الله علیه و سلم خخه

او حسن بصری ویلی دی چې هدایت قرآن دی . »

نودری واره قولہ صحیح دی چکھ چې تولو امتونو لپاره
 هدايت انبياء او د الله فرمانونه دی او اخري امت لپاره اخري پيغمبر
 خاتم الانبياء محمد صلی الله عليه وسلم او په هغه باندې
 د الله له لورې رالېږل شوی کتاب قرآن کریم دی .

نو په هرامت باندې دخپل رسول اونبي اطاعت فرض و او
 هرامت ته چې که الله تعالی کوم پيغمبر رالېږي دی هغوی
 ته يې ددی حکم کړی دی چې زما د رالېږل شوی رسول اطاعت
 او تابعداری وکړې لکه چې الله تعالی فرمائي:
 «وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ» الايه سورة
 النساء - ۶۴ .

« او مونږ هېڅ يو رسول نه دی لېږلی مگر ددی لپاره
 چې دهغه تابعداری وشي د الله په حکم .»

نو هرامت ته چې کوم پيغمبر لېږل شوی و هغوی
 دهغه رسول اونبي په تابعداری او اطاعت مأمور و .
 او مونږ ته الله اخري پيغمبر حضرت محمد صلی
 الله عليه وسلم د رسول په حيث رالېږلی دی لکه
 چې فرمائي:

« وَ مَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ الْاِيه »
 سورة آل عمران ۱۴۴ . محمد ندی مگر رسول دی له ده نه

مخکنبی هم رسولان تیر شویدی» او محمد صلی الله علیه وسلم
 الله تعالی دکوم خاص قوم لپاره نه بلکې تر قیامتہ پورې ټولو
 خلقو لپاره لپهړلی دی .
 الله تعالی فرمائی:

«وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ
 لَا يَعْلَمُونَ» سورة سبأ ۲۸ .

«مونږ نه یې لپهړلی مگر ټولو خلکو لپاره زیږی وړکوونکی
 او ویرا وونکی لکن زیات خلک نه پوهېږي» (سوره سبا ۲۸) نو
 مونږ همدغه اخری رسول په اطاعت مأمور یو او دده په منلو
 کښې د الله رضا، کامیابی او جنت ته داخلیدل او دده په منلو
 کښې د الله غوسه، ناکامی او جهنم دی .

اتباع الرسول قرآنی حکم دی

در رسول الله صلی الله علیه وسلم د اتباع په هکله په قرآن کریم
 کښې زیات نصوص راغلی دی او الله تعالی مونږ ته دا حکم
 کوی چې مونږ د الله او دهغه د رسول صلی الله علیه وسلم اطاعت
 وکړو .

«وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ» «سورة الانفال (۱۱)

«او د الله او دهغه د رسول اطاعت وکړئ که مؤمنان یاست»

او الله تعالى فرمائی:

وَاطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ «سورة التغابن: ۱۳»

«او دالله اطاعت وکری او د هغه د رسول اطاعت وکری او
که تاسو مخ واپراوه نو زموږ پر رسول ښکاره رسول دی»

او الله تعالى فرمائی:

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَوَلَّوْا عُنْفَ وَأَنْتُمْ تَسْمَعُونَ»
سورة الانفال (۱۳۰)

«ای مؤمنانو دالله او د هغه د رسول و منی او د رسول شته
مه او پرې حال داچی تاسو او پرې»
او الله تعالى فرمائی:

وَاطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ «سورة ال عمران (۱۳۳)»

او دالله اطاعت وکری او د رسول الله اطاعت وکری دی پوره چی په
ما سوره شیه و الله تعالى فرمائی:

«وَاطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ وَالْحُدُودَ فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَأَعْلَمُوا
أَنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ»، سورة المائدة (۹۳)

او دالله اطاعت وکری او — د رسول اطاعت وکری او

وویریدی «- که تاسو وگرځیدی نو پوره شی چی زموږ پر رسول
ښکاره رسول دی» -

او الله تعالى فرمائی:۔

«وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْتِرُونَ بِالْعُرَى وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ مَزِيدٌ حَكِيمٌ» - سورة التوبة (۷۱)۔

« او مؤمنان سہمی او مؤمنان فی بنی بنی د حینودوستا دی امر کوی پہ نیکی او منعه کوی له بدی خحه او لموخ کوی او زکات دہ کوی او د الله او د هغه د رسول اطاعت کوی نہ دہ چي الله پہ دغه کسانو رحم وکری۔ بی شکہ الله غلب او د حکمت والادی۔»

او الله تعالى و فرمائی:

«وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا» - سورة النساء (۶۹)۔

« او چا چي د الله او د رسول اطاعت وکری نو دوی به هغو کسانو سره وی چي الله پہ هغوی انعام کری دی دانبیاء ریسبتونو، شهداؤ او صالحینو سره او دوی دہر سببہ ما کبری دی۔»

او الله تعالى فرمائی:

«وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا» سورة الحشر (۵)

• او هغه څه چې تاسې ته رسول وركړى وي نو ويئ نيسى او دڅه شى
څخه چې لمنعه كړي يا ست وړڅخه منعه شى •

رسول الله صلى الله عليه وسلم مونږ ته قرآن او حديث
پرى ايښي دي او د قرآن او حديثو د خلاف څخه مونږ منعه كړي يو.
زمونږ د ټولو اعمالو، افعالو او اقوالو لپاره ښه نمونه رسول الله
صلى الله عليه وسلم دى په هرڅه كښى بايد د هغه پيروي وكړو او د خلاف
څخه ډډځان وساتو. الله تعالى فرمايى :

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ
وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ۝ (الأحزاب (۴۱))

• بى شكه تاسو لپاره د الله په رسول كښى ښه تابعدارى ده
د هغه چا لپاره چې د الله او د قيامت دورځى اميد لري او الله ډېر
ياد كړي •

نو زمونږ كاميابي پدې كښى ده چې د رسول الله صلى الله وسلم
تابعدارى وكړو او د بل هېچا په تابعدارى كښى كاميابي نشته.
الله تعالى فرمايى :

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ
ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ
اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ. سورة ال عمران ۳۱-۳۲.

ورته ووايه اى محمده! كه تاسو الله سره محبت لري نو

نرما تابعداری و کبری الله به تاسوسره محبت و کبری اوستاسو
 گناهونه به و بختی او الله بختی او مه پان گاهرتته و وایه چي د الله
 اطاعت و کبری او دهغه در رسول اطاعت و کبری که دوی په شا
 وگر چیدل نوبی شکله الله کافر ان نه خو بنوی .

نو معلومه شوه چي شوک وایي : زه د الله تعالی بنده ایم او دهغه
 سره محبت لرم نو هغه به د الله تعالی در الپریل شوی رسول محمد
 صلی الله علیه و سلم اطاعت منل کوی او که چا د الله تعالی در رسول
 ونه منل هغه کافر شو نو محکه الله تعالی وویل چي « الله کافرانو
 سره محبت نه کوی » او د الله تعالی او دهغه در رسول صلی الله علیه
 و سلم اطاعت او تابعداری کبني د فلاح او اطمینان شروند دی .
 الله تعالی فرمائی :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ
 سورة الانفال (۲۴۰) -

« ای مؤمنانو د الله او دهغه در رسول دعوت قبول کری کله
 چي تاسو هغه ته را بلی چي تاسو شروندی کوی » .

در رسول الله صلى الله عليه وسلم اتباع دالله

اتباع ده

در رسول الله صلى الله عليه وسلم په اطاعت او تابعداری کښې دالله اطاعت دى نوڅکه مونږ د رسول الله په اطاعت مأمور یو. الله تعالى فرمائی:

«مَنْ يَطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ اطَاعَ اللَّهَ» سورة النساء (۸۰) -

او چا چې د رسول اطاعت وکړ نو بيشکه هغه دالله اطاعت وکړ. او د رسول اطاعت څکه دالله اطاعت دى چې هغه يوه خبره هم له ځانه نه کوي بلکې خپله هم د وحى تابعداری او خلکو ته هم دالله وحى رسوى.

الله تعالى فرمائی:

«وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ» سورة النجم ۳۰-۳۴ -

او رسول د ځانه خبرې نه کوي ندی دا قرآن مگر وحى ده چې ورته کېږي.

او الله تعالى فرمائی:

«قُلْ لَا أَقُولُ لَكُمْ عِندِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبُ وَلَا أَتَقْوَنَ لَكُمْ لِئِنِّي مَلَكٌ إِنْ أَتَيْتُ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ قُلْ هَاكُنِ الْأَعْمَىٰ

وَالْبَصِيرُ أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ . سورة الانعام - ۵۰ .

اى محمد! ورته ووايه چي زه تاسوته دانه وايم چي ماسره
د الله خزاني دى اونه زه په غيبو پوهېږم اونزه تاسوته دانه
وايم چي زه زريننه يم نزه تابعدارى نه كوم مگرد هغه شي
چي ماته يې وحى كېږي . ورته ووايه چي آيا برابر دى سړوند
اوليدونكى .-

او الله تعالى فرمايې :

وَإِنَّا لَمُ تَأْتِيهِمْ بآيَاتِنَا قَالُوا أَلْوَالِدَاؤُنَا جُنَّبِيَّتَهَا قُلْ إِنَّمَا أَدَّبْتُ مَائِرِي
الْحَىٰ مِنْ رَبِّي هَذَا بَصَائِرٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ
يَذُوقُونَ . سورة الاعراف - ۳۳ -

او كله چي رانه ورسى دوى ته يو ايت نووايې چي ولى
يې ته پخپله نه غوره كوى ورته ووايه چي نزه يواچي د
هغه تابعدارى كوم چي ماته يې زما د رب له لورې وحى
كېږي . داقرآن ستاسو د رب له لورې دلائل دى او
هدايت اورحمت دى هغه قوم لپاره چي ايمان راوړي .
درسول الله صلى الله عليه وسلم داتباع په هكله زيات
احاديث هم راغلى دى چي دمثال په توگه به زه يو څو
لوستونكوته وړاندې كړم . عن ابن هريرة قال قال رسول
الله صلى الله عليه وسلم :

”ما امرتکم به فخذوه وما نهیتکم عنه فانتهوا“
رواه ابن ماجه .

د ابو هريره رضی اللہ عنہ نہ روایت دی هغه وائی چي رسول
اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمایلی دی ؛
خه شی باندي چي ما تا سوتہ امر کري وی هغه واخلی
او دخه شی خخه می چي منعه کري یا ست دهقی خخه
منعه شی .

بل روایت کنبی راجھی ؛

عن انس عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: ثلاث من كن
فيه وجد حلاوة الإيمان من كان الله ورسوله احب اليه مما سواهما
ومن احب عبداً لا يحبه الا الله ومن يكره ان يعود في الكفر بعد اذ انقذه
الله كما يكره ان يلقى في النار .

انس رضی اللہ عنہ نہ روایت دی چي نبی کریم صلی اللہ علیہ وسلم
فرمایلی دی ؛ ” دري خوبونه دي چي چا کنبی وو نو دايمان خوبز والي
به پري و موي چا تپي اللہ اود هغه رسول دبل هر چانه نزيات
محبوب وي ، او شوک چي دچاسره محبت کوي يواخي دا اللہ لپاره وي
او چا چي دابده وگنله چي کفرته بهرته وگرخي وروسته له دي چي
اللہ ورشخه خلاص کرېدی لکه شنگه چي دابده کفی چي اور کته
ولو پي .“

اور رسول الله فرمائی

والذی نفسی بیدہ لایؤمن احدکم حتی یکون هواہ تبعاً
لما جئت به . . .
الاربعین النوویہ

قسم دی ہے ہر ذات چہ زمانہ نفس دہرہ پہ لاس کبھی دی
ستاسوختہ یوکس ترہرہ پوری مؤمن کپدای نشی ترشو
پوری چہ دہرہ خواہش دہرہ دین تابع نشی چہ زہ پری راغلی ہم؟
اودا ہلہ معلومہ پری چہ یوحدیث دچادرائی خلاف راشی نو
کہ ہرہ خپلہ رایہ پریہنودہ اوحدیث فی واخیست مؤمن دی
اوکہ حدیث فی پریہنودہ اودخپل خواہش فی ومنل نوہرہ
ہیشکلہ مؤمن کپدای نشی
ہمدارنگہ حدیث کبھی راشی :

عن انس قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : لا يؤمن
احدکم حتی اکون احب الیہ من والدہ وولدہ والناس اجمعین .
متفق علیہ

انس رضی اللہ عنہ نہروایت دی ہرہ وائی چہ رسول اللہ صلی اللہ
علیہ وسلم فرمایلی دی : ستاسویوکس ترہرہ مؤمن کپدای نشی
ترشو چہ زہ ورہ دیلار ، خوی او تولوخلکوختہ زیات محبوب نشم .
نوہرہ شوک چہ در رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم دمحبت دعوہ
کوی او بیاخپلہ خبرہ یادخپل مشر ، امام ، پلار او یا بلچا
خبرہ در رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم دحدیث پہ مقابل کبھی منی ہرہ

هېڅکله مؤمن کېدای نشي .

بل حدیث کښې راځي

« عن المقداد بن معد يكرب رضي الله عنه قال : قال

رسول الله صلى الله عليه وسلم : « الاهل عسى رجل يبلغه
الحدیث عنی وهو متكى ، على اریكته فيقول بيننا وبينكم
كتاب الله ، فما وجدنا فيه حلالاً استحللناه وما وجدنا
فيه حراماً حرّمناه ، واین ماحرم رسول الله كما حرم الله »
رواه الترمذی و ابو داود و اللفظ للترمذی

د مقداد بن معد يكرب رضي الله عنه څخه روایت دی هغه وایي
چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمایلي دي : خبردار ! نه دي ده
چې یوه سړي تر به زما حدیث ورسېږي او هغه به ټخپل ځای
تکيه کړي وي او وایي به چې زموږ اوستاسې تر مینځ د الله
کتاب دی نو پدې کښې مو چې څه حلال و میندل هغه به حلال
گڼو او پدې کښې مو چې څه حرام و میندل هغه به حرام گڼو ، - او
بې شکه هغه څه چې رسول الله صلى الله عليه وسلم حرام کړي دي هغه
د هغې پر شان دي چې الله حرام کړي دي .

او دا ځکه چې رسول الله صلى الله عليه وسلم د ځان نه څه شی حرام
یا حلال نه گڼي بلکې د وحی تابعداري کوي ، او دا حدیث
پر پرویزیانو باندې د پېر سبه رد دی چې هغوی وایي : یواځې قرآن

بس دی او احادیثو ته ضرورت نشته ، او ځینې احناف هر د
 پرویزیانو څخه څرک ندي څکه چې دوی هم پر دې وځایونو کښې
 احادیث ندمتي او پر لیری تاویلونو قرآن او احادیث سره معارض
 واقع کوي ، او د اهرم وايي چې کتاب الله باندې زیادت په خبر واحد
 ندی جائز حال دا چې دا خبره بالکل صحیح نده بلکې دې وځایونو
 کښې احنافو هم په خبر واحد باندې په کتاب الله زیادت جائز
 کړې دی .

همدارنگه بل روایت کښې راځي

عن أبي موسى الأشعري رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله
 عليه وسلم قال : إن مثلي ومثل ما بعثني الله به كمثل رجل
 أتى قومه فقال : يا بني رأيت الجيوش بعينى وانا النذير العريان
 فالنجاء النجاء فأطاعه طائفة من قومه فأدجوا فأنطلقوا
 على مهلهم فنجوا ، وكذبت طائفة منهم فأصبحوا مكانهم
 فصبحهم الجيوش فأهلكهم واجتأهم فذلك مثل من اطاعنى
 واتبع ما جئت به ومثل من عصانى وكذب ما جئت به من الحق ؛
 متفق عليه

د ابو موسى اشعري رضي الله عنه روایت دی هغه وايي چې رسول الله
 صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي : زما مثال او د هغه دين او احكامو
 مثال چې الله زه پرې رالېږلى يم د هغه سرې په شان دى چې خپل

قوم ته راشي او ورته ووايي څي ما په خپلو سترگو د دښمن
 لښکر ليدلی دی او زه برېنده ويره ونکي يم نو ځانونه خلاص
 کړي، ځانونه خلاص کړي. نو يوه ډله دده د قوم څخه دده
 خبره ومنی او د شپې لاره شي نو نجات بيا مومي او يوه ډله
 ورته ووايي څي ته دروغ وائي او خپل ځای کښې سهار کړي
 نو سهار کښې ورباندې لښکر راشي او هلاک او بريد يې
 کړي. نو دا دهغه چا مثال دی څي نرمایي ومنل او دهغه دين
 نابعداری يې وکړه څي زه پرې راغلی يم او دهغه چا مثال
 دی څي نرمایي ونه منل او زه څي په کوم حق راغلي يم هغه
 يې دروغ وگڼل»

دا حديث ددی بڼکاره دليل دی څي چا د رسول الله صلی
 الله عليه وسلم اطاعت او اتباع وکړه نو هغه نجات ومونده
 او چا څي د رسول الله صلی الله عليه وسلم ونه منل هغه هلاک
 او د عذاب مستحق شو.

عن ابی هريرة رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله
 عليه وسلم

«من أطاعني فقد أطاع الله ومن عصاني فقد عصى الله.

رواه ابن ماجه .

د ابو هريرة ^{رضي} عنه روايت دی هغه وائي څي رسول الله صلی الله عليه وسلم

فرمایلی دی :

«چاچی نما ومنل نوهغه د الله ومنل اوچاچی نما ونه

منل هغه د الله ونه منل»

هدا رنگه بل حدیث کنبی راجی :

عن ابی هریره رضی الله عنه ان رسول الله صلی الله علیه

وسلم قال : کل امتی یدخلون الجنة الا من اُبی قالوا ومن

یأبی قال من أطاعنی دخل الجنة ومن عصانی فقد ابی»

رواه البخاری.

د ابوهریره رضی الله عنه نه روایت دی چې رسول الله

صلی الله علیه وسلم وویل :

نما تولى امت به جنت نه داخلیری مگر هغه څوک نه داخلیری

چې انکار یې وکړ. صحابه ؓ وویل : څوک انکار کوی ؟ رسول الله

صلی الله علیه وسلم وویل : چاچی نما ومنل جنت نه داخل

شو او چاچی نما ونه منل هغه انکار وکړ».

د رسول الله صلی الله علیه وسلم د اتباع په هکله زیات

احادیث او اثار راغلي دي او دا حکم چې د رسول الله صلی

الله علیه وسلم په اتباع کنبی کامیابی ده او رسول الله صلی الله

علیه وسلم مونږ ته ډیر بشکاره او واضح دین پری ایښی دی

لکه چې فرمایې :

«لقد تركتكم على مثل البيضاء ليلها ونهارها سواء»
 رواه ابن ماجه من حديث ابي اللهداء.

بي شڪبه ما تاسو ڀه سڀيئنه لار پري اينبي ياست چي شپه
 او ورجُ يڀ برابره ده»
 نو د اسلام دين ڊير واضح او روڻبانه دي او يوه مسئله هم
 پکڻبي مبهمه او نامعلومه نه ده يواڻي ڀه هغه چا تيار او ابهام
 ساڻي چي هغه د قرآن او سنت نبوي شخه ناخبره وي او ځان پري
 نه پوهوي.

د قیامت په ورځ به خلك در رسولانو د اتباع

آرمان كوی

الله تعالی فرمائی :

« وَأَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا
رَبَّنَا أَخْرِجْنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ نُّحِبُّ دَعْوَتَكَ وَنَتَّبِعِ الرَّسُولَ
أَوْلَمْ تَكُونُوا أَقْسَمْتُمْ مِّنْ قَبْلِ مَا لَكُم مِّنْ زَوَالٍ »

سورة ابراهيم ۴۴-

او و ویره وک خلك دهغه ورځی څخه چې را به شي دوی
تر عذاب او ظالمان به وائی چې ای زموږ سر به موږ نږدی نیچي
ته وروسته کړه موږ به ستا دعوت قبول کړو- او در رسولانو
تابع داری به و کړو- ایا تاسو مخکې له دی قسم نه و کړي
چې تاسو ته هېڅ زوال نشته ..

نو د قیامت په ورځ به وائی چې ای سر به موږ دتیا ته ولږه چې
ستا در رسولانو اتباع و کړو حال دا چې بیا دنیا ته راتلل نشته نو بیا

به آرمان کوی چي کاش مونږ درسول الله صلى الله عليه وسلم
تابعداري کړي واي او د نورو خلکو تابعداري موند واي کړي.

الله تعالى فرمائي:

«وَيَوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ عَلَى يَدَيْهِ يَقُولُ يَلِيَّتِي اَلْتَّخَذْتُ
مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلاً يَا وَيَلَّتِي لِيَّتِي لَمْ اَتَّخِذْ فُلاناً
خَلِيلاً لَقَدْ اَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ اِذْ جَاءَنِي وَكَانَ
الشَّيْطَانُ لِلْاِنْسَانِ خَذُو لاً» سورة الفرقان ۲۷-۳۶-۳۹.

په هغه وړخ چي ظالم به په خپلو لاسونو غاښونه ولگوي ويه
وايي چي کاش ما درسول الله لار نيولي واي هاي افسوس کاش
چي ما فلاني په دوستي نه واي نيولاي بيشکه نه وي د پند
دقرآن وسنت) مخبري لاري کرم وروسته له هغې چي ماته راغې
او دى شيطان انسان لپاره تنها بې مرستي پريښوونکى».

نو د قيامت په وړخ به د الله او هغه درسول نه منونکي د
دى آرمان کوي چي کاش مونږ درسول الله تابعداري کړي واي
کاش چي د فلاني مشر، پير، حاکم او مى نه واي منلې
هغه خونړه د الله د سمي لارې او درسول الله صلى الله عليه
وسلم د اتباع خښه بل خوا ته اړولاي وم.

د رسول الله صلی الله علیه وسلم خلاف د

عذاب او جهنم ته دننوتو سبب دی .

الله تعالیٰ فرمائي:

وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَ
يَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصَلِّهِ جَهَنَّمَ
وَسَاءَتْ مُصِيرًا «سوره النساء - ۱۱۵»

او هغه چې خلاف وکړه د رسول وروسته له هغې چې دی
ته هدايت بنکاره شو او تابعداري يې وکړه غير د مؤمنانو د لارې
نو و به يې گرځول هغه لور ته چې وگرځيده او جهنم ته به يې
داخل کړو او ډير بد ځای دی د ورگرځيدو».

او الله تعالیٰ فرمائي:

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُّوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِقِ اللَّهَ
وَرَسُولَهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ «سوره الانفال - ۱۳»

دا په سبب دی چې هغوی خلاف کړی و د الله او د هغه

در سول او هغه چا چې خلاف وکړ د الله او دهغه د رسول
نويې شکه الله سخت عذاب ولامدی.

او الله تعالیٰ فرمائی :
 تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ يَدْخُلْهُ جَنَّتُهُ
 تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ الْفَوْزُ
 الْعَظِيمُ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ
 يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ .-

سورة النساء - ۱۳۳ - ۱۳۴ -

دا د الله حدود دی او چا چې اطاعت وکړ د الله او دهغه
د رسول. نو داسې جنتونو ته به یې داخل کړي چې لاندې
ترې ویالی به یې په دی کې به همیشه وي او دالویه
کامیابی ده او هغه چا چې د الله او دهغه د رسول نافرمانی
وکره او دهغه حدودو څخه یې تجاوز وکړ نو اور ته به یې
داخل کړي همیشه به یې وی او د لیاړه سپکوونکې عذاب دی،
الله تعالیٰ فرمائی :

« فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ
 فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ » سورة النور - ۶۳ -

نور و مرو دی و ویر یې هغه کسان چې د رسول د طریقې
نه خلاف کوی چې ده ته به فتنه ورسېږي او یا به ورته دره

نالک عذاب ورسیدي .

تفسیر ابن کثیر د دی ایت په تفسیر کنبی داسی لیکي ؛
 (فلیحذر الذین یخالفون عن امری) ای عن امر رسول الله
 صلی الله علیه وسلم و هو سبیلہ و منهاجہ و طریقته
 فتوزن الأقوال والأعمال بأقواله وأعماله فما وافق ذلك قبل
 وما خالفه فهو مردود علی قائله و فاعله کائناً من کان کما ثبت
 فی الصحیحین و غیرهما عن رسول الله صلی الله علیه وسلم أنه
 قال : " من عمل عملاً لیس علیه أمرنا فهو رد " ای فلیحذر
 ویخش من خالف شریعة الرسول باطناً و ظاهراً ان تصیهم
 فتنۃ ، ای فی قلوبهم من کفر او نفاق او بدعة لا ویصیهم
 عذاب الیم ، ای فی الدنیا بقتل او حد اُحبس او نحو ذلك .

تفسیر ابن کثیر ص ۷۰۳

د (عن امره) نه مراد د رسول الله صلی الله علیه وسلم امر دی
 چې هغه د رسول الله صلی الله علیه وسلم لار ، طریقہ ، طرز عمل
 او شریعت دی نو اعمال او اقوال به د هغه په اقوالو او اعمالو
 تلل کېږي نو هغه چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د اعمالو او اقوالو
 سره برابر و قبلېږي به او کوم چې مخالف و نو هغه به د هغه و یونکي
 او کوونکي باندي رد کېږي هر شوک چې وي .

لکه چې په صحیح بخاری او صحیح مسلم او نور و کتابونو کسبې

صحيح حديث ثابت دى چي رسول الله ﷺ وسلم ويكي دي :
 «چاچي داسي عمل وڪر چي زمونڙا به طريقه نه ٿو هغه

رد دى .»

نومعنى داستوه چي ارو مرودى وو پر پڙي هغه ڪسان چي د
 رسول الله ﷺ عليه وسلم د شريعت هغه ظاهري اوباطني مخالفت
 ڪوي چي دوپته به ددوى به زرو نوڪڻي فتنه ورسپڙي د
 كفر ، نفاق اوبدعت هغه . اويابه ورته دردناڪ عذاب ورسپڙي
 په دنيا ڪڻي په قتل ، حد ، حبس (بند او جيل) اوياداسي

نوروسره .»

هغه څوک چې در رسول الله صلی الله علیه وسلم د اتباع

څخه خلك منع کوي هغه منافق دی

الله تعالی فرمائي :

وَإِذْ أَيْدِيكُمْ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَى مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ

رَأَيْتَ الْمُنَافِقِينَ يُصَدُّونَ عَنْكَ صُدُودًا . النساء - ۶۱

” او کله چې دوپټه وویل شي چې راشئ هغه کتاب ته چې الله را لېږلي او رسول ته نو تر به کوري منافقان چې بندوی خلك لرتانه په بندولو سره “ .

نو دا کار د منافقانودې چې د الله تعالی د کتاب او در رسول الله

صلی الله علیه وسلم د اتباع څخه خلك منع کوي او داسې منافق صفته خلك په اوسني وخت کښی د پر زیات دي چې هغوی د در رسول الله صلی الله علیه وسلم د اتباع او د الله تعالی د غوره کړي دین څخه خلك په ډول ډول پامو منع کوي کله ورته وايي چې دا حدیث زموږ د مذهب څخه مخالف دی ، کله په ډېرو بعید و تاویکونو سره خلك در رسول الله صلی الله علیه وسلم د طریقو څخه لیري کوي او کله دیوې دیني درسگاه ، جومات او ټولني څخه خلك بندوي او ورته وايي چې هلته لار نشی هغه خلك و هابیان دي او زموږ د مذهب نه مني

در رسول الله ﷺ دست و مخالف

مؤمن نشي کېدای

الله تعالی فرمائی :
 « فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ
 ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا »

النساء (۶۵)

نډه داسې لکه څنگه چې داخلک گمان کوي او ستا په رب
 زما قسم دی هېڅکله دوی مؤمنان کېدای نشي تردې چې
 حاکم ونگرځوي تا په هغه څه کېښي چې د دوی تر مېنځ پېکښې
 اختلاف پېدا شوې وي او بیا ستا د فیصلې په هکله په خپلو ځانونو
 کېښي تنگی ونه ومومي او تسلیم شي په تسلیم دوسره .
 الله تعالی په خپل ذات قسم کوي چې داخلک تر هغې مؤمنان
 کېدای نشي ترڅو چې اختلاف په وخت کېښي په تافېصله ونکړي

اوبياستافيصلي ته داسې غاړه کښېږي دي چې پرې خوشحاله وي
 اوخفه نوي ، نو دا اختلاف په صورت کښې موند ته پکار دي
 چې په قرآن او حدیثو فیصله وکړو او دخلکو په رأیو
 او اجتهادونو فیصلي ونکړو ځکه چې رسول الله ﷺ
 موند ته همدا دوه شیان پری ایښي دي چې یو قرآن او بل
 نبوي احادیث دي لکه چې په حدیث کښې راځي :

عن ابن عباس رضی الله عنهما ان رسول الله ﷺ خطب
 فی حجة الوداع فقال : " ترکت فیکم ما ان اعتصمتم به
 فلن تضلوا أبداً کتاب الله وسنة نبیه " . رواه الحاكم
 د عبد الله بن عباس رضی الله عنهما نه روایت دی چې رسول الله ﷺ
 په حجة الوداع کښې خطبه ولوسته نو وئې فرمایل :

• ما په تاسو کښې داسې څه پری ایښي دي که تاسو پرې منگولی
 ولکولی نو هېڅکله به گمراه نشئ چې هغه د الله کتاب دی او د
 هغه د بنی سنت دی . •

نو معلومه شوه چې هدایت په همدې دواړو کښې دی او پدې
 دواړو باندې په عمل کولو کښې دی او که دا دواړه چا
 پرېښودل نو اړو مړوبه گمراه او بې لیاړی شي .

کوم عمل کبني چي در رسول الله ﷺ اتباع

نوي هغه باطل دي

الله تعالى فرمائي ۱

۱۰. إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَشَاقُّوا
الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ
شَيْئًا وَسَيُحِبِّطُ أَعْمَالَهُمْ . يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ
وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ

محمد (۳۲ - ۳۳)

بي شڪ هغه ڪسان چي ڪفر في ڪري پدي اودا الله دلا مري نه في

خلڪ بند ڪري دي اودر رسول خلاف في ڪري دي وروسته
له هغي چي هدايت ورته سبڪار، شونو هپ شڪله الله ته هچ ضرر
نشي رسولي اوزر ده چي الله به في عملونه برباد ڪري .
اي مؤمنانو! دا الله اطاعت و ڪري اودر رسول اطاعت و ڪري
اوخپل عملونه مه برباد وئ ۲۰

نو عملونه هله باطل او برباد پري چي در رسول الله ﷺ

اتباع پکبني نوي او هر هغه عمل چي در رسول الله ﷺ طريقه

پڪي ره وي هغه بدعت دي او هر بدعت گمراهي ده
 پڪي ره وي هغه بدعت دي او هر بدعت گمراهي ده
 گمراهي په حديث ڪنبي راخي :

عن جابر بن عبد الله الأنصاري قال خطبنا رسول الله
 ﷺ فحمد الله واشني عليه ثم قال : إن أفضل الهدى
 هدى محمد ﷺ وشر الأمور محدثاتها وكل بدعة
 ضلالة .

د جابر بن عبد الله الأنصاري رضی اللہ عنہ نه روایت دی هغه
 وائی چي مون نه رسول الله ﷺ خطبه ولو سسته نو
 د الله حمد او شتائي وويله بياني و فرمايل : بهتره لاره او
 هدايت در رسول الله ﷺ هدايت او طريقه ده او په
 کار و نو کښي بد چي دي هغه نوي نوي کارونه دي او هر بدعت
 گمراهي ده .

په يو حديث شريف کښي راخي :

عن عائشة رضي الله عنها قال قال رسول الله ﷺ :
 من أحدث في أمرنا هذا ما ليس منه فهو رد .

أخرجه البخاري ومسلم و ابوداود .

د عائشي رضي الله عنها هغه روایت دی چي رسول الله ﷺ
 و فرمايل : چا چي ز مون نه پدي دين کښي نوي کار پيدا کړي چي ددي
 هغه نه و نو هغه رد دي .

په بل روایت کښي راخي چي چا داسي عمل و کړي چي ز مون نه طريقه

پکبني نوه هغه رد دی .

نوه هغه عمل يا هر هغه قول او فعل چي در رسول الله
 ﷺ اتباع پکبني نوي هغه رد دی يعني مقبول ندي
 او بدعت دی او هر بدعت گمراهي ده اولکه خنکچي داوسني
 زماني مبتدعين وائي چي بدعت کبني حسنه شته نه دا
 صعيح نده بلکي هر بدعت گمراهي ده او بدعت کبني بيه نشته
 لکه چي امام مالک رحمه الله وائي :

من ابتلع في الإسلام بدعة يراها حسنة فقد زعم
 أن محمداً صلى الله عليه وسلم خان الرسالة لأن الله يقول
 « اليوم أكملت لكم دينكم واتممت عليكم نعمتي ... »
 . فيالم يكن يومئذ ديننا لا يكون اليوم ديننا .

اصول في البدع والسنن صح

چاچي اسلام کبني بدعت وکر او هغه في حسنه بدعت
 گناه نوده داگمان وکر چي محمد ﷺ په رسالت کبني خيانت
 کر پدي حکم چي الله تعالی فرمائي « نن ورخ ماتا سوت ستا
 دين پورا کر پدي . » نوه هغه ورخ در رسول الله ﷺ
 په وخت کبني چي خه شي دين نوه نونن هم دين ندي .

عبد الله بن مسعود رضی الله عنه فرمائي :

« اتبعوا ولا تبندوا فقد كنتم » . رواه الدارمي

تاسو در رسول الله ﷺ اتباع وکرني او بدعت مکوځ

حُڪمچي تاسي ته دين پوره اوبس شويدي .
 همدارنگه يوبل روايت ڪينې راڻي :

”عن مجاهد قال دخلت مع عبد الله بن عمر مسجداً وقد
 اذن فيه ونحن نريد أن نصلى فيه فثوب المؤذن فخرج
 عبد الله بن عمر من المسجد وقال : أخرج بنا من
 عند هذا المبتدع ولم يصل فيه“

رواه الترمذی

د مجاهد نه روايت ڏي هغه وائي ڇي زه د عبد الله بن عمر
 رضی اللہ عنہما سره يوجومات ته نئو تم ڇي ٻه هغه ڪينې اذان
 شوي ۽ او مون به غوڻستل ڇي لمونڻ پڪڻي وڪرو نومؤذن آواز
 وڪرڇي لمانڻه ته راڻي، نو عبد الله بن عمر د جومات نه ووت
 او ويئي ويل : مون به ددي بدعتي له جومات نه وباسي؟ - او
 لمونڻ ڇي پڪڻي ونڪرا .

لمانڻه ته دعوت و رکول ٻه ظاهر ڪينې ٻنہ ڪار معلوم ٻي
 لکن در رسول اللہ ﷺ ۽ ٻه وخت ڪينې اذان نه غير داسي
 آواز نه ۽ شوي نو ڇڪه ورته عبد الله بن عمر بدعت و وايه .
 نو ڪه اسلام ڪينې ڇپر ته بدعت حسنه وای دغه ڪار به
 ضرور بدعت حسنه ۽ او عبد الله بن عمر رضی اللہ عنہما به ورته
 ٻنہ ڪار و يلاي ۽ لکن هغه دغه د لمانڻه دعوت ته بدعت و واه

اودا حکم چي درسول ﷺ اتباع پکښې نوه .
 همدارنگه اذان کول بڼه کار دی لکن داختر لمانخه پپاره
 اذان کول نشته او که پچا وکر کناه ئي وکره ځکه دغه کار
 رسول الله ﷺ عليه وسلم ندی کړی نو دا بدعت دی .
 همدارنگه نور زیات داسې مثالونه شته چي دهغې نه دامعلومې
 چي اسلام کښې بدعت حسنه نشته او هر بدعت کمر اهي ده .
 نورهغه عمل چي درسول ﷺ اتباع پکښې نوي
 هغه بدعت او باطل دی .

اتباع الرسول اود رسول الله ﷺ

صحابه

در رسول الله ﷺ صحابه کرام رضی الله عنهم د
 رسول الله ﷺ په اتباع کبني د پر کلک وو او در رسول الله ﷺ
 تابعداري ني په هر څه کبني کوله لکه چې په حديث کبني
 راجي :

” عن ابن عمر رضي الله عنهما عن النبي صلى الله عليه وسلم

أنه اتخذ خاتماً من ذهب فلبسه فاتخذ الناس خواتيم الذهب
 فقام النبي صلى الله عليه وسلم فقال : إني كنت البس هذا الخاتم وإني
 لن البسه ابداً فنبذوه فنبذ الناس خواتيمهم ” رواه احمد
 د عبد الله بن عمر رضي الله عنهما نه روايت دی چې رسول
 الله صلى الله عليه وسلم د سرو زرو يوه ګوټه جوړه کړه او په
 لاس يې کړه نو نور وځلکوهم د سرو زرو ګوټې جوړې کړې

نورسول الله صلى الله عليه وسلم پورته شواو ويڻي ويل چي: ما
داکوته په کوته کړي وه. خوزه به يې نور هېڅکله په کوته نه
کړم نوکوته يې وغورځوله خلکو هم خپلې گوټې وغورځولې
همدارنگه بل روايت کښې راځي:

عن مجاهد عن عبد الله بن عمر ان النبي صلى الله عليه وسلم
قال:

لا يمنع رجل أهله أن يأتوا المساجد فقال ابن لعبد الله
بن عمر فإننا نمنعهن فقال عبد الله: أهدت لك عن رسول الله
صلى الله عليه وسلم وتقول هذا قال فما كلمه عبد الله حتى
مات. رواه أحمد.

د مجاهد نه روايت دی:

هغه د عبد الله بن عمر رضی الله عنهما نه روايت کوي چې نجی
کريو صلى الله عليه وسلم ویلي دي: یو سړی دی خپله ښځه
ددی نه نه منع کوي چې جو ماتونو ته لارې شي نو د عبد الله
بن عمر رضی الله عنهما یو ځوی وویل: چې مونږ به يې منع کوو
عبد الله بن عمر وویل چې نه درته د رسول الله صلى الله عليه
وسلم حدیث بیانوم او ته دا خبره کوی. مجاهد وايي چې عبد الله
بن عمر خپل ځوی سره تر مرگه پورې خبرې ونه کړې
همدارنگه بل روايت کښې راځي:

عن سالم بن عبد الله انه سمع رجلا من اهل الشام وهو
يسئَلُ عبد الله بن عمر عن التمتع بالعمرة الى الحج
فقال عبد الله بن عمر هي حلال فقال للشامي ان اباك قد
نهي عنها فقال عبد الله بن عمر: رأيت ان كان ابي
نهي عنهما وصنعها رسول الله صلى الله عليه وسلم امر ابي يتبع
ام امر رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال الرجل بل امر رسول
الله صلى الله عليه وسلم فقال لقد صنعها رسول الله صلى
الله عليه وسلم. رواه الترمذي.

دساله بن عبدالله نه روايت دي هغه وايئ چي ما ديوة شامي
سري نه واوريدل چي د عبدالله بن عمر خه يي حج پيه هر جوئي
د عري پوښتنه كوله عبدالله بن عمر وويل چي دا كار حلال
دي نو هغه شامي وويل چي ستا پلار (عمر) خو خلك وڅخه
منع كول عبدالله بن عمر وويل: ته ماته دا ووايه چي
كه نه پلار بترې منعه كړې وي او رسول الله صلى الله عليه وسلم
دا كړې وي. نو نه پلار تا بعداري به كېږي او كه د رسول الله
صلى الله عليه وسلم څخه.

هغه سري وويل بلكي د رسول الله صلى الله عليه وسلم
د حكم تا بعداري به كېږي نو هغه وويل چي رسول الله صلى الله
عليه وسلم دا كار كړې دي.

نو عبد الله بن عمر رضی الله عنهما د رسول الله صلی الله علیه وسلم د حدیث په مقابل کېنې دخپل پلار عمر رضی الله عنه خبره و نه منله - افسوس د هغه چا په حال چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د حدیثو په مقابل کېنې د پنځو متلونو، د پلار او نیکه خبرې، د امام او پېشوا خبرې او داسې نورې د لیلو خبرې او اقوال مني او احادیث پرېږدي -

همدارنگه بل روایت کېنې راځي:

عن سعید بن جبیر

عن عبد الله بن مغفل انه كان جالساً الى جذب بن أخ له فخذت منها وقال: ان رسول الله نهى عنها وقال: إنها لا تصيد صيداً ولا تنكى عدواً وانها تكسر السن وتفقأ العين، قال: فعاد ابن أخيه يخذف فقال: أهدئك أن رسول الله صلی الله علیه وسلم نهى عنها ثم عدت تخذف لا أكلمك ابداً» - رواه ابن ماجه .

سعید بن جبیر د عبد الله بن مغفل نه روایت کوي چې دهغه خواته دهغه وراړه ناست ؤ نویوه وره گیتکی (شگه) یې گوزار کړه نو عبد الله بن مغفل منع کړ او ورته یې وویل چې رسول الله صلی الله علیه وسلم له دی نه منع کړي او ویلی یې دي: چې دا د ورې گیتکی گوزار نه بشکار هوی او نه د ښمن

منع کوي بلکي داغابن ماتوي اوسترگه را اوباسي « سعید
 وائی چي د عبدالله ورا را بيا دا گوزارونه شروع کرل نو عبدالله
 ورته وويل چي نه تا ته حدیث وایم چي رسول الله صلی الله
 علیه وسلم دا کار منع کړی دی او ته بيا گوزارونه کوی ؟
 زه به تا سره هېڅکله خبرې ونه کړم.

همدارنگه بل روایت کښې راځي:

عن زید بن اسلم .

عن ابن عمر قال دخلت على النبي صلى الله عليه وسلم
 وعلى ازاره يتققع فقال من هذا قلت عبد الله بن عمر قال
 ان كنت عبد الله فارفع ازارك فرفعت ازارى الى نصف السا
 قين فلم تنزل ازارته حتى مات - رواه احمد .

زید بن اسلم د عبدالله بن عمر رضی الله عنه نه روایت کوي
 هغه وائی چي نه رسول الله صلی الله علیه وسلم باندې ورنه
 او زما یولنگ و چي بڼکته ځانگیده نور رسول الله صلی الله
 وويل چي داڅوک دی ؟ ما ورته وويل چي عبد الله بن عمر
 هغه و فرمایل چي که ته د الله بنده یې نو لنگ (پرتوک) دی
 اوچت کړه نو ما خپل پرتوک د پندویو نیایي پورې اوچت
 کړ - زید وائی چي د عبدالله پرتوک ترمرگه پورې اوچت

نوصحابه ڪرام نر مونڊ د ملا ياتو او يا عوامو په څېر نه وې
 چې ڪله ورتنه حديث وويل شي نو هېڅ پروا پرې
 نه کوي بلکې ما ډېر داسې خلك ليدلي چې ځانته د علم
 نسبت کوي او لويه دعوه لري خو ڪله چې ورتنه دغه
 رڼگ حديث ويل شوی لکه عبدالله بن عمر ته چې وويل
 شو نو هېڅ پرواي نه ده کړې بلکې استهزاء يې کړې ده
 و قد جربنا بذلك مراراً -

د عبدالله بن عباس نه چا ديوي مسئلي په باره کښې پوښتنه وکړې
 نو عبدالله ورتنه په حديث جواب ورکړ هغه سرې وويل چې عمر
 او ابوبکر داسې ويلي دي نو عبدالله بن عباس په تموسه
 شو او ويې ويل:

يوشك ان تنزل عليكم حجارة من السماء اقول قال
 رسول الله صلى الله عليه وسلم و تقولون قال عمر و ابوبکر

تفسير أضواء البيان ج ٥١٦ -

مجموع فتاوى شيخ الاسلام ج ٣١٥ -

نږدې ده چې په تاسو د آسمان نه تېرې راوورېږي زه
 واييم چې رسول الله صلى الله عليه وسلم داسې ويلي او تاسو
 وايي چې عمر او ابوبکر داسې ويلي دي -

نوصحابه و د حديث په مقابل کښې د عمر او ابوبکر

رضی الله عنهما قول ناسی بدکانه چې ورته یې وویل
 آسمان نه به درباندي تېری نازل شي - نوکه عبدالله
 بن عباس چپرته اوس ژوندې وای او زموږ دا راڼده مقلدین
 یې لیدلې وای نوڅه به یې ورته ویل چې دوی دهر پیر
 فقیر او امام خبره په حدیث مخکښې کوي .
 همدارنگه په بل روایت کښې راځي :

عن ابن الحنظلية قال قال رسول الله صلى الله عليه
 وسلم: نعم الرجل خريم الاسدي لولا طول جمته واسبال
 ازاره فبلغ ذلك خديما فجعل يأخذ شفرة يقطع بها
 شعرة الى اذنيه ورفع ازاره الى انصاف ساقيه .
 رواه احمد .

ابن حنظليه نه روایت دی هغه وای چې رسول الله صلی
 الله علیه وسلم وفرمایل :

خریم اسدی ډېر بڼه سپری دی خوکه دسر ویښتان
 یې ډېر اوږده نه وای او پرتوک یې دکیتکیو نه بنکته نه وای
 نو دا خبره خیریم ته ورسیده نو هغه قیچی راواخیسته
 او ویښتان یې غوړوونو نیما یې پورې غوڅ کړل او پرتوک یې
 دپنډیونیمایې پورې پورته کړه .

بل روایت کښې راځي :

عن عمران بن حصين قال قال رسول الله صلى الله عليه
وسلم الحياء خير كله او ان الحياء خير كله فقال بشير بن كعب
انا لوجدت في بعض الكتب او قال الحكمة ان منه سكينه ووقار
لله عز وجل ومنه ضعفا فاعاد عمران الحديث واعد بشير
مقالته حتى ذكر ذلك مرتين او ثلاثا فغضب عمران حتى
احمر عيانه وقال أحدثك عن رسول الله صلى الله عليه وسلم

و تعرض فيه لحديث الكتب ۲ رواه احمد

عمران بن ^{حصين} نثر وايت دی هغه وائي چي رسول الله صلى الله
عليه وسلم فرمايلي دي چي حيا ٽول خير دي او يابي شڪه حيا
ٽول خير دي نوبشير بن كعب وويل مونن پر خينو ڪتابونو
اوپا حڪم ڪبني ليدي دي چي خيني دحيا نه سڪون او وقار
دي الله تعالى لره او خيني ضعف دي نو عمران بيا حديث
و وايه او بشير بيا خپله خبره و ڪره تردي چي دا خبره ئي
دوه يادري ڄل و ڪره نو عمران داسي پر غصه شو
چي سترنگي ئي سري شوي او وئي ويل چي زه درته در رسول
الله صلى الله عليه ^س حديث بيا نوم اوت پڪبني دڪتابونو خبري
ڪوي ؟

در رسول الله صلی الله علیه وسلم تخذ و پروسته

د هېچا اتباع په مسلمانانو لازمه نده

لکه چې مخکښی مویادونه و کړه الله تعالی په خپلو
بندگانو خپل اطاعت فرض کړیدی او بیایي دخپل رسول
محمد صلی الله علیه وسلم اطاعت فرض کړیدی در رسول الله
صلی الله علیه وسلم تخذ و پروسته د هېچا اطاعت په موندنې فرض
ندی بلکې که در رسول الله صلی الله علیه وسلم په مقابل کښی چا د بل
هر چا خبره ومنله نو هغه گمراه شو او دامراؤ اطاعت هم
دانله تعالی او د هغه در رسول صلی الله علیه وسلم د اطاعت
لاندي دی او دانله په معصیت کښی د هغوی اطاعت نشته
بلکې که دانله په معصیت یی امر کاوه بیایي نه منل فرض دي
په حدیث کښی راځي :

عن عبد الله بن ثابت قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
والذي نفس محمد بيده لو أصبح فيكم موسى ثم اتبعتموه
وتركتموني لضلتم ... الحديث " رواه احمد

« عبد الله بن ثابت نه روايت دي چي رسول الله صلى الله عليه وسلم
فرمايلي دي : قسم دي په هغه ذات چي د محمد نفس دهغه
په لاس كښي دي كه موسى عليه السلام تاسي ته راځي او بيا
مودهغه تا بعداري وكړه اوزه مو پرېښودم نو اړومرو
به كمراه شي » .

نود موسى عليه السلام تا بعداري سره لدی چي هغه
په مبرو لکن در رسول الله صلى الله عليه وسلم په مقابل كښي دهغه
منل كمراهي ده نو افسوس دهغه مقلدينو په حال چي در رسول
الله صلى الله عليه وسلم صحيح حديث ورته ورسېږي او بيا د مذهب
تقليد كوي او هغه حديث نه مني نو ايا دا به كمراه نوي
بلكي دا تر ټولو لوی كمراه دی .

همدارنگه حديث كښي راځي :

عن جابر بن عبد الله رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
لا تسألوا أهل الكتاب عن شيء فإنهم لن يهدوكم وقد
ضلوا فإنكم إما أن تصدقوا بباطل أو تكذبوا بحق فإنه لو كان
موسى حياً بين أظهركم ما حلّ له إلا أن يتبعني . رواه احمد

د جابر بن عبد الله رضي الله عنه نه روايت دي هغه واي چي
رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي :

”داهل كتابونه دهېڅ شې پوسنتنه مكوئ ځكې چې هغوي
هېڅكله تاسو ته سمه لاره نشي بنودلي او هغوي گمراه شوي
دي ځكې چې يا به تاسو د باطل تصديق وكړئ او يا به د حق
تكذيب وكړئ . او كه موسى عليه السلام ژړوندي واي
ستاسو مينځ كېني نو هغه ته بل څه روا نه و غېر لدې
چې نه ماتا بعداري وكړي .“

او بل روايت كېني راځي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي:
”والذي نفس محمد بيده لو بدالكم موسى فاتبعتموه
وتركتموني لضللتكم عن سواء السبيل ولو كان حيا وادرك
نبوتي لاتبعني .“ رواه الدارمي من حديث جابر
قسم دي په هغه ذات چې د محمد نفس د هغه په لاس
كېني دي كه موسى عليه السلام تاسو ته راښكاره شي او د
هغه تا بعداري مو وكړه اوزه مو پرېښودم نو د سمې لارې نه
به پرې لارې شي؛ او كه موسى عليه السلام ژړوندي واي اوزما
نبوت يي ميندلاي واي نو اړو مړوبه يي زما تا بعداري كړي؟
نو موسى عليه السلام چې پېغمبر و كه ژړوندي واي
هغه ته به در رسول الله صلى الله عليه وسلم د بعثت څخه وروسته د
دېلچا اطاعت روانه و نو بل چا ته به څرنگه روا شي .

د تقلید رد

د اتباع الرسول په مخکښی ډېر زیات خنلونه دي مخکښی
 ټول نصوص چې د اتباع په هکله ذکر شوه د تقلید رد هم
 پکښی وشو لکن د زیات وضاحت او تائید لپاره به زه د
 لوستونکو لپاره د تقلید لغوی او اصطلاحی معنی وکړم او
 بیا به د نصوصو په رڼا کې اود علماؤ د اقوالو په تائید د تقلید
 رد وړاندې کړم ، که څه هم مونږه الله تعالی په قرآنی
 نصوصو او نبوی احادیثو سره د بل هر قسم استدلال مخ
 مسقغنی کړي یو ، خو یواځې او یواځې د دې لپاره به د علماؤ
 اقوال ذکر کړو چې ځینو ناخبرو لوستونکو ته د اښکاره
 شي چې دا مسأله زمونږ د ځانګړی رای او فکر نتیجه نده بلکې
 ټول حق پرست محققین علماء زمونږ د دې کار وان ملګري
 دي او د تقلید رد له دې کبله ضروري ګڼم چې د تقلید په
 سبب په اسلامي امت کښی لوی تفرق او زیاتې شخړې
 او اختلافات رامېنځته شوي دي تردی چې ځلک د قرآن او

نبوی احادیثو تخنجه د پربلیری شویدی د ائمه کرامو په
هکله دومره غلو او زیاتی شروع شویدی چې دهغوی اقول
بلکی دهغوی تخنه لاندې دنوروزیا توخلکو اقول د قرآن
او حدیث په خای استعمال پری او داسې استدال پری
نیول کپری چې ته به والی دغه اقول اسمانی وحی ده عام
خلک د دین سره دومره نا آشنا شویدی چې دیوه متل او قرآن
ترمنج یا دیوه شعر او حدیث ترمنج یا د فقهاؤ د اقول او
نصوصو ترمنج هېچ تمیز نشته بلکې که چهر ته یو چاته په دینی
مسئله کبې یو قرآنی ایت یا نبوی حدیث بیان شي نو هغه
به سمدستی د دې په مقابله کبې دیوه عالم قول یا د
عبدالرحمن بابا یو شعر پېش کړی . عوام خو لاشه چې
د پربلیرو موذن داسې لیدلی دي چې کله ورته یو حدیث وویل
شي نو هغه په دېر غضب سره د حدیث د نه منلو پاره
د خلکو اراء او اقول وړاندې کړي نوموذن حیران یو
چې دوی پدې نه پوهېږي چې د نص په مقابله کبې نورخه
دلیل نشی کېدای او که سره د پوهې داسې کوي :

فان كنت لاتدری فتلك مصيبة

وان كنت تدري فالمصيبة اعظم

که نه پوهېږی او داسې کوی نو دا هم یو مصیبت دی او که
پوهېږی او سره د پوهې داسې کوی نو بیا خود پربلوی مصیبت

د تقلید لغوي معنی :

تقلید د تفعیل د باب تحتہ مصدر دی اود * قلادة * د مادي تحتہ اخیستل شویدی ، قلادة هغه غاړه که او غړ وندی ته ویل کېږي چې د ځناورو او چار پايانو په غاړه کېښي اچول کېږي نو تقلید په لغت کېښي غړ وندی په غاړه کېښي اچولو ته وایي لکه د حدیثو په کتابونو کېښي * باب تقلید الغنم * یا * تقلید الابل * راځي یعنی د حج په مناسکو کېښي هغه د هدیي څاروي په غاړه کېښي غاړه که اچول او غړ وندی اچول .

د تقلید اصطلاحی معنی :

تقلید په اصطلاح کېښي دیو چا خبره ېې د لبله منلو ته وایي ، لکه چې امام ابن القیم د تقلید اصطلاحی معنی داسی را نقلوي * التقلید معناه فی الشرع الرجوع إلى قول لاجحة لقائله علیه وذلك ممنوع منه فی الشریعة والإتباع ما ثبت علیه

حجة " . اعلام الموقعین ج ٢ - ص ١٧١

د تقلید معنی په اصطلاح کښې دا ده چې یو داسې قول او خبرې ته رجوع کول دي چې دهغه ویونکی ته پرې دلیل نه وی او دا په شریعت کښې منع دی او اتباع دی ته وایې چې دلیل پرې ثابت وی» ملا علی قاری حنفی په خپل کتاب شرح قصیدة امالی ص ٣٤ کښې لیکي .

«والتقلید قبول قول الغير بلا دلیل فکانه لقبوله جعله قلادة فی عنقه»

«تقلید د بل چا خبره منل دی بی دلیل، نو دا ددی د قبول له کبله داسې شو لکه چا خبره یې یوه غاړه کی او غرونډې کر او په خپله غاړه کښې یې واچاوه»
همدارنگه مسلم الثبوت کښې راځي:
«التقلید العمل بقول الغير من غیر حجة» .

«تقلید د بل چا په خبره یې دلیل عمل کول دی»
مختصر ابن حاجب د تقلید معنی داسې کوي:

«التقلید العمل بقول غیرك من غیر حجة - مختصر ابن حاجب ٢٣١»
تقلید دی ته وایې چې ته د بل چا په خبره یې دلیل عمل وکړې .

همدارنگه .

تقلید ته علم نه ویل کېږي او مقلد ته عالم نه ویل کېږي

لکه چي امام ابن قيم رحمه الله دعلمانؤنخه دا قول را نقلوي :
 « أجمع الناس على أن المقلد ليس معدو دأ من اهل العلم
 وأن العلم معرفة الحق بدليله » . اعلام الموقعين ص ٧١
 «خلکو پدي اجماع کريده چي مقلد په علماؤ کښي نه شمېرل
 کېږي العلم د حق معرفت دی په خپل دليل باندی .»
 په قرآن کریم کښي داسې آیتونه دېر زیات دي چې علماء په
 هغې باندې د تقلید په رد کښي استدلال کوي ؛
 الله تعالی فرمائي : اتخذوا احبارهم ورهبانهم ارباباً
 من دون الله الآية * (التوبه - ٣١ -)
 دوی (مشرکانو) خپل علماؤ او پیران په ربوبیت نیولی
 دالله نه سوا ۲ -

دغه آیت چي کله عدی بن حاتم در رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم نخه
 واورېده نو ددې په تفسیر کښي ئي در رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم
 نخه پوښتنه وکړه چي مونږ خو ئي عبادت ندی کړی
 نو رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم ورته وفرمایل :
 « أليس يرمون ما احل الله فتحرمونه ويحلون ما حرم الله
 فتحلونہ »

ایا داسې نه وو چي هغوی به هغه څه حرام کړل چي الله
 حلال کړي وو نو تا سوبه حرام کښل او هغوی به هغه څه حلال

ڪرڻ چي الله حرام ڪري وٺو تاسو به حلال ڪين ٿا؟
 عدی بن حاتم وويل چي همدا سي وه نور سول الله صلي
 الله عليه وسلم ورته وويل :

«فتلك عبادتهم» - «همدا دهفوى عبادت و» -

سواه احمد والترمذى .

نودى نه معلومه شوه چي يهودو او نصاراؤ د خپلو علماؤ
 بي دليله تقليد ڪري و او همدغه تقليد شرك دى او
 كوم مقلد چي د چا تقليد ڪوى هغه بي په ربوبيت ونيوه .
 او الله تعالى فرمايئ :

وَكَذَلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ الْأَقَالِ
 مُتْرَفُوها إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَارِهِمْ
 مُّقْتَدُونَ ٥ « سورة زخرف ٢٣ -

« او همدارنگه مونڙ تا نه مخڪنبي په هنج يوه ڪلى ڪنبي ويرو ونگي
 ندى لڀي مگر هغو عياشوخلڪو ويل چي مونڙ خپل پلارن
 په يوه دين مونڊلى دى او مونڙ دهغو د قدمونو پسپي اقتدا
 ڪوو » او د پلارنوتا بعداري بي بي دليله دوحى په
 مقابل ڪنبي ڪوله -

او الله تعالى فرمايئ :

إِذْ تَبَرَأَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَمَأْرُ وَالْعَذَابِ

وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابَ . وَقَالَ الَّذِينَ التَّبِعُوا لَوْلَا
لَنَا كَرَّةٌ فَنَتَّبَرْنَا مِنْهُمُ كَمَا تَبَرَّأْنَا كَذَلِكَ يُرِيهِمُ اللَّهُ
أَعْمَالَهُمْ حَسْرَاتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ

سورة البقرة ١٦٦-١٦٧-

ڪلهه چي بيزار شي هغه ڪسان چي تابعداري ۾ شوي
دهه دهغو ڪسانو نه چي ددوي تابعداري ۾ ڪريده او عذاب
وڪوري او تولى وسيلي پري ختمى شي. او هغه ڪسان به
وايئ چي دنورو تابعداري ۾ ڪريده ڪاش چي مونڙ يوخل
ديا ته واپس شوي وامي نوددوي (مشرانو) ختبه به داسي
بيزار شولڪه چي مونڙ نه بيزار شوي دي همدارنگه الله
دوي ته خپل عملونه ورنهائڻ چي په دوي باندې به افسوس
وي او دوي به دا ورخته نه وڃي»-

او الله تعالى فرمائي:

وَإِنَّا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَى مَا نُنزِلُ اللَّهُ وَآلِي الرُّسُولِ قَالُوا
حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَائُنَا أَوْلُو كَانُوا آبَائَهُمْ لَأ
يَعْلَمُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ»

سورة المائدة - ١٠٤-

اوڪلهه چي دوي نه وويل شي چي راشي هغه ڪتاب ته
چي الله را لڳي او رسول ته نو وايئ چي مونڙ نه هغه خه

بس دی چي خپل پلاران موپرې موندلی دی. اگرکه ددی
پلاران په هېچ شي نه پوهېږي او نه په هدایت دي،
او الله تعالی فرمایو:

وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أُلْعُنَا سَادَتَنَا وَكِبْرَائِنَا فَاضْلُومًا السَّيْلَةَ

سورة الاحزاب ۶۷

او وبه وایي چې ای سربه مونږ دخپلو سردارانو او
لویانو منلی و نو مونږ تخڼه یې سمه لاره ورکه کړیوه»
علامه شنقیطی ددی ایت لاندې لیکي:

ومثل هذا في القرآن كثير من ذم تقليد الآباء والرؤساء
وقد احتج العلماء بهذه الآيات في ابطال التقليد ولم
يمنعهم كفر اولئك من الاحتجاج بها لأن التشبيه لم يقع من
جهة كفر احد هما وإيمان الآخر وإنما وقع التشبيه بين
التقليديين بغير حجة للمقلد كما لو قلد رجل مكفراً فقلد آخر
فأذنب وقلد آخر فسأله دنياه فأخطأ وجهها كان كل واحد
ملوماً على التقليد بغير حجة *

تفسیر اضواء البیان ص ۲۹۱

پدې ډول دپلرونو او مشرانو دتقلید بدي په قرآن
کریم کښی ډېره زیاته ده.

د تقلید په باطلولو علماؤ پدې آیتونو دلیل نیولی دی او

دهغه مخکینوکفر علماء پدی ایتونو د لیل نیولو تخه ندی منعه
 کړي حکمې تشبیه پدی کبني نده چې یوکافر او بل
 مسلمان دی بلکې تشبیه دهغه مقلدینو په منخ کبني واقع
 شوې ده چې دخپل مشر بی دلیل منل کوي ، او داداسی ده لکه
 یوسری تقلید و کړي نو کافر شي بل تقلید و کړي
 گناهکار شي او بل د دنیا په کار کبني تقلید و کړي نو هغه د
 صحیح طریقی تخه خطاشی نو دا هر یو په بی دلیل تقلید
 باندی ملامت دی .

تقلید کله شروع شو

رسول الله ﷺ چي کومو پېر پو ته خير القرون ويلي
 دی یعنی په اولنيو دري پېر پو کښي تقلید هېڅ وجود نه لاره
 بلکې ديني مسائل به د قرآن او احاديثو څخه زده کېدل او په
 هغې به عمل کېد، د کوم عالم څخه به چې چا د کومې مسئلې په
 هکله پوښتنه وکړه نو هغه به د کتاب الله، اوسنة الرسول
 (قرآن او حديث) په استدلال جواب ورکاوه او د خلکو
 رأيو پسې تلل نه و .
 محدث دهلوي شاه ولي الله ؒ وايي :

ما علم ان الناس قبل المائة الرابعة غير مجتمعين على
 التقليد الخالص لمذهب واحد يعينه

حجة الله البالغة ص ۳۴۱

"پوه شه چې د څلورمې صدۍ نه مخکښي خلک د يوه
 خاص مذهب په تقليد باندې نه وو راټول شوي ."

همدارنگه شاه ولی الله په خپله رساله الانصاف ^{مک}

کښي ليکي :

«علم أن الناس في المائة الأولى والثانية غير مجتمعين

على التقليد لمذهب واحد بعينه» .

پوه شه چې په اوله او دوهمه هجري پېړۍ کښي خلك

ديوه شخص په تقليد راټول نه وو .

شيخ خجندی وايي :

فالسلف لا يعرفون ذلك وكانوا لا يقلدون إلا صاحب

الشرع ^{صلی الله علیه وسلم} وقد صرح اجماع الصحابة ^د

التابعين ^و وتابعيهم باحسان من السلف الصالحين على المنع من

لأن يقصد انسان إلى قول بعينه فمن اخذ بجميع اقوال

أبي حنيفة او جميع أقوال مالك او اقوال الشافعي او جميع

أقوال أحمد او غيرهم ولم يعتمد على ما جاء في الكتاب

والسنة فقد خالف اجماع الامة كلها واتبع غير سبيل

المؤمنين . هدية السلطان ^ص

سلف صالحين دا تقليد نه پېژني او د صاحب الشرع يعني رسول

الله ^{صلی الله علیه وسلم} مخه غير د بل چا تقليد ي نه کاوه او د سلف صالحينو

يعني صحابه و تابعينو او تبع تابعينو اجماع صحيح ثابتته ده چې

هغوی دا کار منع کاوه چې يو انسان يواحي د يوه شخص قول

پسی روان وی نو چاچی د ابو حنیفه ټول اقوال واخیستل
 یایې د مالک ټول اقوال واخیستل یایې د شافعی ټول
 اقوال واخیستل، یایې د احمد ټول اقوال واخیستل او یایې
 د بل چا ټول اقوال واخیستل او په هغو احکامو یې اعتمادونه
 کړ چې په کتاب او سنت (قرآن او حدیثو) کښې راغلي
 دي. نو دغه شخص د ټول امت د اجماع څخه مخالفت وکړ
 او د مؤمنانو نه پرته د بلې لارې تابعداري یې وکړه.

علامه نجندی لیکي:

وهذه المذاهب أمور مبتدعة حدثت بعد القرون الثلاثة.

هدیت السلطان صل

او دا مذاهب د بدعت کارونه دي چې د درې صدیو

د پیړیو (څخه وروسته پېدا شوي دي.

امام ابن قیم رحمه الله د تقلید او مقلدینو په هکله

داسې وايي:

وانما حدثت هذه البدعة في القرن الرابع المذموم

على لسان رسول الله صلى الله عليه وسلم، فالمقلدون لم يتبعوا

في جميع ما قالوه يبيحون به الفروج والدماء والاموال ويمرؤن

ولا يدرون اذلك صواب ام خطأ على خطر عظيم ولهم

بين يدي الله موقف شديد يعلم فيه من قال على الله ما لا

يعلم انه لم يكن على شيء .

اعلام الموقعين ص ۱۸۹

داد تقليد بدعت خلورمی صدی چي رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته بده پېړی ویلی د دی څخه وروسته پیدا شوی نومقلدین دخپلو مشرانو په ټولو اقوالو زجونه (دبښځو عورتونه) او ویني او مالونه راواکوی، او نارواکوی او پدې نه پوهېږي چې دا خبره صحیح ده او که خطا ده. او دوی په دی کارونو سره په یو لوی خطر کېږي واقع شوی دی. او دوی لپاره د الله په مخ کېږي ډېر سخت مقام دی چا چې په الله هغه څه ویل چې پرې نه پوهېده بیا به په دی پوره شي چې مونږ په هېڅ دلیل نه و .

علامه شنقیطی په خپل تفسیر اضواء البیان کېږي لیکي :

فتقلید العالم المعین من بدع القرن الرابع ومن یدعی خلاف ذلك فلیعین لنا رجلاً واحداً من القرون الثلاثة الاول التزم مذهب رجل واحد معین ولن یستطیع ذلك أبداً لأنه لم یقع البتة .

تفسیر اضواء البیان ص ۴۸۸-۴۸۹

دیوه معلوم او ټاکلی عالم تقلید کول دخلورم قرن

د بدعاتو څخه دى او كه څوك د دى خلاف دعوه لري نوموتې ته دى د دى اولنيو هجرې پيړيو نه يو سرې راپه كوته كړې چې هغه د يوه ټاكلې سرې د مذهب تقليد په ځان لاندې كړې وى، او دا كار هېڅكله نه شي كولى ځكه چې داسې هېڅ شوى نه دى».

همدارنگه نور ډېر زيات علماء ليكي چې تقليد يو بدعت دى چې د خپل القرون څخه وروسته پېدا شوى دى نوزه دهغه مقلدينو څخه پوښتنه كوم چې هغوى دين په څلورؤ مذهبونو كېنې محصور او محدود كېنې او د يوه تا بعدارى اسلام كېنې بلكې د اوسني زمانې ځينو مقلدينو دا هم ليكلي دي چې «بى مذهب ډله مسلمان كېداى شي» نو زه ورته واييم چې د دغه مذهبونو د پېدا كېدو نه مخكېنې او د رسول الله صلى الله عليه وسلم د وفات نه وروسته خلك د چا په مذهب ؤ؟ آيا هغوى مسلمانان ؤ او كه نه صحابه كرام، تابعين او تبع تابعين د چا په مذهب ؤ آيا هغوى مسلمانان ؤ او كه نه؟ آيا هغه امام چې ته يې تقليد كوى هغه د چا په مذهب ؤ؟ دهغه پلار د چا په مذهب ؤ ايا دغه ستا امام او دهغه پلار مسلمانان ؤ او كه نه؟ كه د دى ټولو سوالونو ځواب دا وى چې دغه خلك

ټول مسلمانان ؤ نوبيا تا دغه فتوى په كوم دليل او كوم
جرات سره په دغه ټولو مخكښيو او وروستنيو خلكو
ولكوله ايا د الله نه نه وپريږي ؟ ايا په قبر كښې به تا
څخه دا پوښتنه كېږي چې ته د چا په مذهب وي ايا د
قيامت په ورځ به تاڅخه دا پوښتنه كېږي چې تا ولي د
فلاني امام خبره نه وه منلې ؟ او كه تاڅخه به دا پوښتنه
كېږي چې ايا تا د الله تعالى او دهغه در رسول صلى الله عليه

وسلم خبره منلې وه او كه نه ؟ - ضرور به داسې يوه ورځ
راځي چې ته اوستا پخپل نور دېر رانده مقلدين به د الله
په مخ كښې ولاړ وي او الله تعالى به در ته وايي چې په
كوم دليل دى حلال او حرام جوړ كړى ؤ ؟ په كوم دليل
دى د يوه غېر معصوم خبره منلې وه ؟ او په كوم دليل
دى دغه غېر معصوم در بوبيت او رسالت در چې ته
رسولاي ؤ ؟ ولي دى زما د در لېږل شوى رسول خبره

نه وه منلې ؟ ايا ماته نه ؤ ويلى چې : **مَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ**
فَخُذُوهُ وَ مَا نَهَاكُمُ عَنْهُ فَانْتَهُوا « ايا ماته سونه نه ؤ ويلى
چې » **لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ** .

نوراشه اى مقلده اوس دى وخت دى الله څخه دخپلو
تېرو اعمالو مغفرت وغواړه او په اخلاص سره توبه وباسه

اویواخی د الله تعالی کتا او دهغه درالپهزی شوی اخری رسول
 محمد صلی علیہ وسلم د احادیثو پیروی وکړه او د فلان او
 فلان خبری پرېږده دهغه ورځی څخه مخکینی د ځان د خلاصو
 په فکر کینی شه چې هلته به بیانه دنیا ته راتلل وی او نه به بیا
 پینېمانی څه فائده لري .

امام ابن قیم الجوزیة په خپل کتاب اعلام
 الموقعین کینی د څلورمی صدی په هکله داسې وایي:
 «وكان دين الله سبحانه وتعالى أجل في صدورهم، و
 اعظم في نفوسهم، من ان يقدموا عليه رأياً او معقولاً
 او تقليداً او قياساً» .

اعلام الموقعین ص ۱۱

دهغو په سینو کینی د الله تعالی د دین دی نه چېر
 لور مقام و او دهغوی په زړونو کینی د دی نه چېر لوی
 و چې په دی دین باندې رایه، عقلی امور، تقلید او یا
 قیاس مخکینی کړی .

نود دی نه معلومه شوه چې تر څلورمی صدی پورې
 تقلید نه و بلکه امام ابن قیم د څلورمی صدی د علماؤ د
 اتباعو د اولنی پر اړه په هکله هم داسې وایي:

« زاهدین فی التعصب للرجال واقفین مع الحجة والاستدلال

يسیرون مع الحق این سارت رکائید « اعلام الموقعین ص ۱۱۱
 « هغوی د سر و لپاره د مذهبی تعصب شخه حان ساته
 او د حجت او دلیل سره ولاړ و د حق سپر لجه برچی هرخوا
 ته روانی وی هغوی به هماغه لور ته تلل »
 یعنی دا به یې نه ویل چې زما امام او مقتدا داسې
 ویلی دی نوزه به همدا منم او د بل چا به نه منم اگر
 چې د بل چا خبره د حجت او دلیل په اساس حق
 وی بلکه هر چا به چې ورته حق وویل هغه به یې منل
 داسې نه و لکه زموږ د زمانې مقلدین چې حق ورته خرگنده
 شي او خپله پرې هم اعتراف وکړی لکن مذهبی تعصب پرې
 دومره غالب وی چې هغه حقه خبره نه منی او هغه د مذهب
 خبره یې ټینګه کړی وی. د مثال په توګه به زه تاسو
 ته د حنفی مذهب د یوه متعصب مقلد خبره را نقل کړم:
 محمود حسن بن ذوالفقار علی الدیوبندی په ترمذی
 باندې تقریر لیکلی دی په هغه کښې یوه مسئله داده چې:
 عبد الله بن عمر وائی رسول الله صلی الله علیه وسلم
 فرمایلی دي:

« البیعان یا لخیار مالهم یتفرقا » رواه البخاری ومسلم و ابو
 داؤد و الترمذی واللفظ له.

« اخیستونکی او خرڅونکی ترهغه پوره څیار لري چې تر
 څو جدا شوی نه وی.»

پدې کښې اختلاف دی امام احمد، امام شافعی او عام
 محدثین وایې چې د دې تفرق څخه مراد تفرق بالأبدان دی
 یعنی بایع او مشتری ترهغه پوره اختیار لري ترڅو
 چې د هغه ځای څخه تللی نه وی. او ابوحنیفه وایې د دې
 تفرق څخه مراد تفرق بالكلام دی یعنی کله چې بایع وویل
 چې ما په تا خرڅ کړې او مشتری وویل چې ما اخیستی نو
 بیا اختیار نه لري.

د دې حدیث راوی عبداللہ بن عمر رضی اللہ عنہما
 د عمل څخه د محدثینو د مذهب تائید کړې ځکه چې هغه
 به کله څه شی واخیست او یا به یې خرڅ کړ نو هغه ځای
 څخه به روان شو د دې لپاره چې بیع واجب شی لکه دا عمل
 یې امام ترمذی په ۳۳۶ کښې ذکر کړې دی. همدارنگه نور
 د پریزیاات احادیث په دې دلالت کوي چې مراد د تفرق
 څخه تفرق بالأبدان دی. او عجیبه خبره خودا ده چې
 د احنافو دا مذهب دی چې راوی کله د روایت څخه خلاف
 وکړی نو د هغه راوی به عمل اخیستل کړې. او راوی
 چې د کوم حدیث روایت کړې دی هغه به پرېښودل کړې

او دا اصل هم غلط دی حُکمه چي مونږن در رسول الله صلی
 اللهُ علیه وسلّم په اتباع مأمور یو نه دبل چا په اتباع.

او د همدی فاسد اصل په اساس احنافو د پيرو

زیاتو احادیثو خلاف کړي دی چې د هغی ذکر اوس
 د بحث مخه مونږن لیری کوی۔

لکن د دی سره سره هم پدې حُای کښي احنافو
 د مذکور حدیث او د عبد الله بن عمر رضی الله عنهما د عمل

خلاف کړي دی. نو محمود حسن دیوبندی پدې
 حدیث باندې د پېر بحث نه وروسته داسې لیکي:

«فالحاصل ان مسألة الخیار من مهمات المسائل و
 خالف أبو حنیفة فیة الجهور وکثیراً من الناس من
 المتقدمین والمتأخرین صنفوا رسائل فی تردید هذیه
 فی هذه المسئلة ورجح مولانا شاه ولی الله المحدث دهلوی
 قدس سره فی رسائل مذهب الشافعی من جهة الأحادیث

والنصوص وكذلك قال شیخنا مد ظله یترجح مذهب وقال
 : الحق والإنصاف ان الترجیح للشافعی فی هذه المسألة

ونحن مقلدون یجب علینا تقلید امامنا ابی حنیفة». تقریر
 الترمذی - لمحمود حسن دیوبندی ص ٣٥ مل ٣٦ «حاصل

دا دی چې د خیار مسئلة د پيرو مهمو مسائلو مخه ده

او ابوحنيفه پدي كښې ذ جمهور ورو علماء او د مخكنيو او
 وروستنيو ډېرو خلکو خلاف كړې او پدي مسئله كښې
 مخكنيو او وروستنيو ډېرو علماء او ابوحنيفه د مذهب
 په خلاف او ترديد كښې ډېرې رسالې ليكې دي. او محدث
 دهلوي شاه ولي الله هم پخپلو رسالو كښې د احاديثو او
 نصوصوله امله د شافعي مذهب ته ترجيح وركړې. او هدايگه
 نومونې استاذ هم ويلى دي چې د شافعي مذهب صحيح دي
 او ويلى يې دي چې حق او انصاف دا دي چې پدي مسئله
 كښې ترجيح د شافعي طرفته ده. لکن مونږ مقلدين يو او
 مونږ باندې د خپل امام تقليد واجب دي..»

نو دا څومره د افسوس خبره ده چې يو سړي

احاديث او نصوص، حق او انصاف پرېږدي

او د مذهب پسې مخي که دارنگه تقليد شرک نه وي نو اخر شرک

به څه وي..

او ددي تقليد د مرض سبب او علت دا دي چې د
 قرآن او حديثو څخه دغه علماء خلك ليري كړي دي د فقهاؤ
 اقوال او ديونان فلسفي يې دين كښې او قرآن او حديث
 يې شاته غورځولي نو همدسې علماء ته يو حق پرست عالم
 داسې وايي:

ايها علماء الهند طال بقاءكم
 وزال بفضل الله عنكم بلاءكم
 رجوتم بعلم العقل فوزسعادة
 وأخشى عليكم ان يخيب رجاكم
 فلا في تصانيف الاثير هداية
 ولا في اسارات ابن سينا شفاءكم
 ولا طلعت شمس الهدى من مطامعكم
 فأوراقها ديجوركم لاضياءكم
 ولا كان شرح الصدر للصدر شاهاكم
 بل ازاد منه في الصدر صلاءكم
 وبازغة لاضوء قبيها اذا بدت
 واطلم منها كالليالي ذكاءكم
 وسلمكم مما يفيد تسفلا
 ليس به نحو العلى ارتقاءكم
 فها علمكم يوم المعاد بنافع
 فيا ويلى ما ذا يكون جزاءكم
 أخذتم علوم الكفر شرعاً كأنما
 فلاسفة اليونان هم انبياءكم

مرضتم فزدم علة فوق علة

تداووا بعلم الشرع فهدو دواءكم

صحيح حديث المصطفى وحسانه

شفاء عجيب فليزل منه داءكم

ترجمه:

ای دهند علماؤ د دهر ونخته پورې ژوندی اوسې
 اود الله په فضل دی تاسو نه ستاسو بیماری لیری شي
 د عقل په علم باندي داخرت د نيك بختي امید لری، او
 ویرېږم چې ستاسو دا امید به برباد شي، نه دا شیر په
 تصانیفو کښې هدایت شتر، او نه د ابن سینا په بنديخانو
 کښې، د هدایت لمر د مطالعو څخه نه دی ختلی، ددی
 کتابونو پانې تالپاره تیاری دی او رڼا نده، د صدر شرحی
 کښې د سینې پراخی نشته، بلکې ستاسو سینو کښې له
 دی نور هم درد زیات شو، کله چې دا کتابونه د شمس باز^ه
 ښکاره شي نو هېڅ رڼا پکښې نه وی، او ددی نه هم د شپې
 غوندې ستاسو دکاء زیاته تیاره ده، او سلم کتاب نور
 هم را ښکته کول کوی، او پورته خواته تاسو نشي پورته
 کولای، نو د قیامت په ورځ دا ستاسو علم تاسو تر هېڅ

فائده ندرستوي، توهای افسوس چي ستاسو بهر څه جزاء
وي، تاسو د کفر علومونه شرعه جوړه کړي ده، داسې
ښکاري نکه چي ديونان فلاسفه ستاسو انبيا وي.»

تاسو ناجوړه شوي ياست او مرضوډموډ پر شوي دي، نو
د شرعي پيه علم دوا وکړي چي دا ستاسو دارو دي
د رسول (الله صلي الله عليه وسلم صحيح او يا حسن احاديث
يوه عجيبه شفا ده نو پر همدې دي ستاسو مرض ليري
شي.

څه عجيبه دارو يې روحی بيمارانوته وښودل نورايي
اي د شرک، تقليد او بدعت بيمارانو په قرآن او حدیثو باندې
د خپلو روحی امراضو دارو وکړي.

د تقلید رد د سلف صالحینو څلور واما مانو

اونور د امت علماء د اقوالوپه تأیید

ټولو سلف صالحینو، څلور و مشهور واما مانو او داسلامي
امت نامتو علماء د تقلید رد کړی دی چې د هغوی ځینی
لقوال به د نمونی په شکل زه لوستونکو ته را نقل کړم.
په یوه روایت کښی راځی:

عن ابن عباس قل لیس منا أحد الا یؤخذ من قوله ویبع
غیر النبی صلی الله علیه وسلم. رواه احمد
د عبدالله بن عباس رضی الله عنه نه روایت دی هغه وایی
چې زموږ نه هېڅ یوکس نشته مگر د هغه څینی خبره به اخیستل
کړی او ځینی پر پری بنوول کېږی غېر د نبی کریم صلی الله
علیه وسلم څخه» -

همدارنگه

عبد الله بن مسعود رضی الله عنه وایی:

لا یقلدن أحدکم دینه رجلاً ان آمن آمن وان کفر کفرانہ
لا أسوة فی الشر « اعلام الموقعین ١٧٦ تفسیر اضواء البیان ٤٩٤
٣-٧
٧٢
ستاسو یوکس دی په دین کښی دیوه سره څخه تقلید

نه کوی چي که هغه ايمان را ورا نو دا هم ايمان را وری
 او که هغه کافر شو دا هم کافر ځي ځکه چي په
 شرکي تا بعداری نشته هـ . شیخ الاسلام ابن تیمیة وائی:

وهؤلاء الأئمة الاربعة رضي الله عنهم قد نهوا الناس عن تقليد من في كل ما يقولونه

بمجموع فتاوى مالك - دغه څلور امامانو دي چي خلك يې د دوی په هره

خبره كيني د تقليد څخه منع كړي دي .-

امام ابن قسيم وائی :-

وقد نهى الأئمة الاربعة عن تقليد هم و ذموا من أخذ

اقوالهم بغير حجة " اعلام الموقعين ص ١٨١ - ١٨٢ .

څلور و امامانو (ابو حنيفة ، مالك ، شافعي او احمد)

د خپل تقليد څخه خلك منع كړي دي او چا چې د

هغوی اقوال يې دليله واخيستل هغه ته امامانو بډ

ويلى دي .-

علامه شنقيطي وائی :

اعلم أن الأئمة الاربعة رحمهم الله متفقون على منع

تقليد هم التقليد الاعمى الذى يتعصب له من يدعون

انهم اتباعهم ولو كانوا أتباعهم حقاً لما خالفوهم

في تقليد هم الذى منعوا منه ونهوا عنه .

تفسير اضواء البيان ص ٥٣٩ - ٥٤٠ .

۰ پوءِ شه جي ڳالھ ۾ امامان رحمھم اللہ دھغوی دتقلید
 پہ منع متفوق دی داسی رھوند تقلید جي ڳالھ ۾ متعصبین
 خلك يپ کوی او دا دعوه لری جي مونڙ ددی امامانو
 تابعدار یو، نوکھ دوی دھغه امامانو پہ حقہ تابعدار
 وای دوی بہ دھغوی داسی خلاف نہ وکری چپ
 هغوی تقلید منع کری دی او دوی يپ تقلید کوی ۰
 امام ابو حنیفہ وائی:

لا ینبغی لمن لم یعرف دلیلہ ان یفتی بکلامی ۰

حجة الله البالغة ۳۳۱ .

۰ چاتہ دامناسب ندي جي نر ما دلیل يپ نہ وی پڙند
 او نر ما پہ خبرہ فتویٰ ورکری ۰

نو اوسنی حنفیان دامام ابو حنیفہ ددی قول نہ
 مخالف دی ڳالھ چپ دھغه دلائل ورتر پہ ڊیر وڃایو
 کڻي معلوم نہ وی او دھغه پہ مذهب فتویٰ ورکری ۰
 امام ابو حنیفہ وائی:

اذا قلت قولاً وکتاب الله یخالفه فاترکوا قولی لکتاب
 الله ۰

کله جي ماڻھ خبرہ وکره او دالله دکتاب نہ مخالفه
 وه نو نر ما خبرہ دالله ککتاب لپاره پرپر دی ۰

چا ورتہ وویل کہ د رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قول
بی مخالف و ؟

هغه وویل :

«اتركوا قولي لخبر الرسول صلي الله عليه وسلم»

«نر ما خبره د رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم د حدیث

لپاره هم پرېږدی»

چا ورتہ وویل : که د صحابه و قول بی مخالف و۔

هغه وویل :

۱۹

«اتركوا قولي لقول الصحابة» - فتح المجيد عندك هدية السلطان

نر ما قول د صحابه و قول لپاره هم پرېږدی»

او دهغه حنفیانو په حال زیات افسوس دی چې صحیح

حدیث ورتہ ورسېږي خوبیا هم د امام ابوحنیفه

خبره نه پرېږدي هغه ورتہ وایي چې ما پرېږدی او

دوی وایي چې نه مونږ به تا نه پرېږدو.

امام ابوحنیفه وایي :

«إياكم والقول في دين الله تعالى بالرأى وعليكم بإتباع

السنة فمن خرج عنها ضل»

الميزان الكبير للشعراني ص ۸۷

«تاسو ځان وساتي د الله تعالى په دين کښې د رأيي نه

اوتاسو هرو مرو د سننو اتباع و ڪري اوڻوڪ جي دستو
خڙو وٽ گمراه شو .

امام مالڪ وائي :

ما منا الاراد و مردود عليه ، الا صاحب هذا القبر

صلى الله عليه وسلم ، فتح المجيد ص ۱۰۰

زمونڙ نه هينچ يوڪس نشته مگر هغه باندې خيله

خبره ٻيڙ ته واپس ڪپري اونه منل ڪپري غير د

ددى قبر والا نه يعنى دنى ڪريم صلى الله عليه وسلم قبر

تري اشارو وڪره ۶ -

امام مالڪ وائي :

انما انابشر اخطى وأصيب فانظروا في رأيي فكل ما

وافق الكتاب والسنة فخذوا به وكل ما لم يوافق

الكتاب والسنة فاتركوه» تفسير اضواء البيان ص ۵۳۹ -
۷-۶

» بي شڪه نه بشريم ڪله خطا ڪپريم او ڪله

حق ته رسپريم نونر ما رايه وگوري نه ما هره رايه

چي دقرآن اوحديشوسره موافقه وه نو وائي خلى

او ڪومه چي دقرآن اوحديشوسره موافقه نه وه نو

پوي ٻي ٻڌي» -

امام شافعى » وائي :

مثل الذي يطلب العلم بلا حجة كمثل حاطب ليل يحمل
حزمة حطب وفيه افعى تلدغه وهو لا يدري».

اعلام الموقعين ص ۱۸۱
۳-۲

« دهغه چا مثال چي د پې د ليله علم طلب كوي د
هغه چا په شان دي چي د شپې خاشاك لټولوي يوه
كيدى لټواخلي او په هغې كښې ماروي هغه يې
وچيچي او دا پرې نه پوهيږي».

همدارنگه وايي:

اذا صح الحديث فهو مذهبي» تفسير انواء البيان ص ۱۸۱
۷-۳
«كله چي حديث صحيح ثابت شو نو همدارنگه مذهب دي».

همدارنگه امام شافعي وايي:

«أجمع المسلمون على ان من استبانته سنة رسول الله
صلى الله عليه وسلم لم يكن له ان يدعها لقول احد من

الناس» . اعلام الموقعين لابن القيم ص ۲۰۰

مسلمانانو پدې اجماع كړې ده چي چاته د رسول الله
صلى الله عليه وسلم سنت ښكاره شو نو هغه ته داروانده چي دغه
سنت په خلكو كښې د يو چا د قول له امله پرېږدي».

امام شافعي وايي:

«اذا صح الحديث بما يخالف قولى فاضربوا بقولى الحائط»

ولذا رأيت الحجة موضوعة على الطريق فهي قولى .

مجموع فتاوى ص ۱۱۱

“كله چي صحيح حديث راغی اوز ما دقول مخالف و نوز ما خبره
په دیوال وولئ اولکه چي تادلیل ولید چي په لاره کبني اهنی و
نوهمدغه ز ما قول دی .”

امام احمد وائی :

“ لا تقلدنی ولا تقلد مالکاً ولا الثوری ولا الأوزاعی و
خدمن حیث أخذوا .”

وقال : “ من قلده فقه الرجل ان یقلد دینه الرجال .”

اعلام الموقعین ص ۱۸۴ . مجموع فتاوی ص ۱۱۴

دما تقلید هم مکوی اود مالک سفیان ثوری او اوزاعی
تقلید هم مکوی اود هغه های هغه دین واخله چي هغوی
اخیستی (قرآن او حدیث و هغه) او وائی چي دیوه سهری د
ناپوهی او فقاہت دکموالی هغه دا هم ده چي خیل دین دسره یونه
تقلیدوی .”

امام احمد وائی :

عجبت لقوم عرفوا الإسناد وصحته ویذهبون الی رأی
سفیان والله تعالی یقول : “ فلیحذر الذین یخالفون عن

أمره أن تصيبهم فتنة أو يصيبهم عذاب أليم، أتدرى
 ما الفتنة؟ الفتنة الشرك. لعله إذا رد بعض قوله أن
 يقع في قلبه من الزيف فيهلك ۲ فتح المجيد ص ۳

۴ زه هغه قوتنه تعجب ڪوم ڇي سند او دسند صنعت
 ۵ ڀڙندلی دی او بیاد سفیان راڀي پسي ڇي او الله تعالیٰ فرمائي:
 هر ورودی و وپر پري هغه ڪسان ڇي در رسول الله ﷺ
 دطريقي او حڪم ختہ مخالفت ڪري ڇي دویتہ بہ فتنہ ورسپري
 او یا بہ ورتہ دردناڪ عذاب ورسپري ۶ ایا تہ پوهپري ڇي
 فتنہ ختہ شتي دی؟ فتنہ مشرڪ دی .

ڪپڙای شتي ڇي در رسول الله ﷺ ڇيني خبری رد ڪري
 (قبولی او عملی ۾ نڪري) نودده یر زه ڪبني بہ ڪوڙ والي پيدا
 شتي او هلاڪ بہ شتي ۷ .

نودا هغه خلور امامان دي ڇي ددوی مقلدين تي پهر ختہ
 ڪبني تقلید ڪوي کہ صریح نص دقرآن ڪريم او صحیح حدیث
 هم راشي او ددونی د امام خبره ددغه نص ختہ مخالفه وي نودوی
 نص پڙي دي او د امام خبره اخلي او یا د امام نہ د پڙولاندی
 خلکو خبره اخلي . لکڇي صاوي ويلي دي ڇي زمونڊ د امام
 خبره دقرآن ڪريم یا حدیث او یا د اجماع ختہ هم مخالفه وی نو
 مونڙ بہ دادر پواره پڙي دو او د امام خبره بہ اخلو . نو همدغه

تقليد شرک دی اود همدی تقلید شخه مونزه خلور وارو
 امامانومنع کري يو . همدارنگه داسلامی امت نورو
 علماؤهم تقلید منع کريدی .

ابو عبد الله بن خواز منداد البصری وائی :

والتقليد في دين الله غير صحيح وكل من اوجب الدليل
 عليك اتباع قوله فأنت متبعه والاتباع في الدين مسموع
 والتقليد ممنوع * اعلام الموقعين ج ۱۷۸

دالله په دين کبني تقلید صحيح ندی او هر هغه شوک چي
 په تاباندی دليل د (قرآن او حدیث) شخه دهغه د قول اتباع
 لازمه کري نوته دهغه متبع في اتباع په دين کبني
 رواده او تقلید منع دی . *

عبد الله بن معتمر وائی :

* لا فرق بين بهيمة تنقاد و انسان يقلد *

تفسير اضواء البيان ج ۲۹۴ اعلام الموقعين ج ۳۶

دهغه حيوان او چار پای په منج کبني چي پري پکبني وي
 او شوک في راسنکارني اود هغه انسان چي تقلید کوي هېڅ
 فرق نشته . *

ابن عبد البر دمزنی قول داسی رانقلوي :

* يقال لمن حكم بالتقليد هل لك من حجة فيما حكمت به؟

فبان قال نعم أبطل التقليد لأن الحجّة أوجبت ذلك عنده
لا التقليد . فبان قال حكمت به بغير حجة قيل له فلم
أرقت الدماء وأبجت الفروج وأتلفت الأموال وقد
حرم الله ذلك إلا بحجة . قال الله عزوجل (إن عندكم
من سلطان بهذا) أي من حجة بهذا .

تفسير اضواء البيان ص ٤٩٦

چاچی په تقلید یو حکم و کړ باید ورته وویل شي چې
ایا تل چي په خه شي حکم و کړ خه دلیل در سره و ؟ که ئی
وویل چي: هو ! نو تقلید ئی باطل کړ خه چې دلیل
دا حکم واجب کړ نه تقلید . او که وئی وویل چي مایې دلیل
حکم و کړ نو باید ورته وویل شي چې ولی دی (پدی بی دلیل
حکم) وینی توی کړی او فرجونه (بنجی) دی روا کړی
او مالونه دی لوت کړل حال دا چي دا کار الله تعالی بی دلیل
حرام کړی دی . الله فرمایلی دي : ایا تا سوسره پدی شه دلیل
شته .

علامه محمد بن اسماعیل الأمیر الیمانی وائی :

علام جعلتم ایها الناس دیننا لأربعة لاشك في فضلهم عندی
هم علماء الدين شرقاً ومغرباً ونور عيون الفضل والحق والزهد
ولكنهم كالناس ليس كلامهم دليلاً ولا تقليد هم في غديجدي

ولازعوا حاشاهم أن قولهم . دليل فيستهدى به كل مستهدى

أى خلکو تا سو په کوم دليل دازمونږ دین هغو خلکو رو

امامانو پوری تړلی دی چې زما په نزد د هغوی په فضیلت کښی هېڅ شک نشته هغوی په مشرق او مغرب کښی د دین علماء دی او د فضیلت ، حق او زهد دسترگور نهاده ، لکن

دوی هم دنور و خلکو غونډی دی چې د هغوی خبره دلیل ندی او نه یی تقلید سبا ورځی لپاره څه گټه لری او دی امامانو داهم نه دي ویلی چې زمونږ قول داسی دلیل دی چې هر څوک پری هدایت مومي .

ملا علی القاری حنفی وائی :

لا یجب علی أحد من هذه الأمة أن یكون حنفياً أو مالکياً

أو شافعیاً أو حنبلیاً . . بحواله هداية السلطان صلا

پدی امت کښی هېچا باندي دالازم ندي چې یادی حنفی

وي او یادی مالکی وي او یادی حنبلی وي . .

د حنفی مذهب مشهور عالم ابن همام د حنفی فقهی په

اصولو التحریر ، کښی لیکي :

ان التزام مذهب معين غير لازم علی الصحيح لان

التزامه غير ملزم اذ لا واجب إلا ما أوجبه الله ورسوله

ولم یوجب الله ولا رسوله علی احد من الناس أن یتمذهب

على مذهب مرجل من الأئمة فيقلده في دينه في كل ما
يأتى ويرى ون غيره .

حوالة هدية السلطان ص ۱۵

* صحیح خبره داده چي دیوه تا کلي مذهب لازم گنل
په خان باندي ضروري ندي حکم چي دالانزم گنل لانزم شوي
ندي حکم چي واجب نشسته مگر هغه چي الله تعالى واجب
کري وي اود الله تعالى رسول واجب کري وي، اودا
نه الله تعالى واجب کري اونه د هغه رسول چي يوشوک دی
دامت دیوه سري په مذهب وي او په دين کبني دی په هر څه
کبني د هغه تقليد کوي اود نور وسره چي څه وي هغه
دی پرېن دي .

علامه نجندی ليکي :

وما كفر غالب من كفر من الأولين والآخرين الا بالتقليد
للأخبار والرهبان والمشايع والآباء .

هدية السلطان ص ۱۵

* د مخکينو او وروستنيو څخه زيات خلک چي کافر شوي
دي هغوی د علماء، پيرانو، مشايخو او پلرونو په تقليد
کافر شوي ؤ .

نجندی بل ځای کبني ليکي :

ولكن الأسف ألف أسف من المقلدين المتأخرين والمؤلفين
الذين سودوا الدفاتر وقد ظنهم الناس أنهم علماء
مجتهدون معصومون فهم قد الزموا الناس تقليد واحد
من الأئمة الأربعة ومذاهبهم المعروفة فبعد الإلتزام
حظوا بالأخذ والعمل بقول غيره كأنهم جعلوه نبيا مرسلًا
مطاعاً هدية السلطان ص ٩

دور وستنيو هغو مقلد ينوا ومؤلفينو په هكله زرخله
انسوس دی چې کتابونه یې دک کرییدی او خلک پری گمان
کوي چې هغوی علماء او معصوم مجتهدین دي ځکه چې
دوی دخلور واما مانو تقلید او معلوم مذهبونه په خلکو
لازم کرییدی او بیایي دنور و خلکو قول اخیستل او په
هغی عمل کولو څخه خلک ویرولي دي نو دا داسې شو
لکه چه دغه امام نه یې رالېږل شوی بنی جوړه کریوي چې
دهغه اطاعت کېږي .

همدارنگه علامه مخندي په خپله رساله هديه السلطان
کښی لیکي :

”وأما المذاهب فهي آراء أهل العلم وأفهامهم في بعض
المسائل واجتهاداتهم وهذه الآراء والاجتهادات والفهوم
لم يوجب الله تعالى ولا رسوله على احد اتباعها، فإن فيها

الصواب والخطأ. ولا صواب خالصاً إلا ما ثبت عن رسول
الله ﷺ، وكثيراً ما ذهب الأئمة إلى مسألة فبان
لهم الحق في غيرها فرجعوا عنها *

هدية السلطان ص

دامت اذهاب د علما و رأيي او پوهينو مسائلو کښي دهغوی
فهم او اجتهادونه دي او ددی رأیو او اجتهادونو او پوهي
تابعداري په هېچا باندې نه الله تعالی او نه دهغه رسول
واجبه کړې ده. حکم چې پدی کښي حق ته رسېدل هم
شته او خطا کېدل هم شته او حق ته رسېدل یواځي په
هغو احادیثو کښي دي چې در رسول الله ﷺ څخه ثابت
شوي وي او د پرخلي امامان یوی مسألې خواته تللي دي او
بیا ورته حق په بل څه کښي ښکاره شوي دي نو دهغی
مسألې څخه یې رجوع کړې ده. *

بیا علامه مخندی لیکي :

* فدين الاسلام دين واحد لا مذاهب فيه ولا طرق
يجب اتباعها الا طريق محمد ﷺ وهدیه *

هدية السلطان ص

نو د اسلام دين يودی نه پکښي داسی مذهبونه شته
اونه پکښي داسی طريقې چې دهغی تابعداري واجبه وي پرته

د محمد رسول الله ﷺ د طریق اولاری تحفه .

شیخ الاسلام ابن تیمیہ وائی :

«ولیس لأحد أن ينصب للأمة شخصاً يدعو إلى طريقتة ويؤلى ويعادى عليها غير النبي صلى الله عليه وآله ولا ينصب لهم كلاماً يؤلى عليه ويعادى غير كلام الله ورسوله وما اجتمعت عليه الأمة بل هذا فعل أهل البدع الذين ينصبون لهم شخصاً أو كلاماً يفزون به بين الأمة» .

مجموع فتاوى ص ۱۶۴ ج ۱

تههچاته دارواندي چې امت ته یو شخص ودروي او خلک دهغه طریق ته رابلي اودهغه په طریقہ باندي دخلکو سره دوستی اودسبمنی کوي پرته در رسول کریم ﷺ تحفه اونزورته داروا دي چې یوه خبره ورته وتاکی او په هغه باندي دوستی اودسبمنی کوي پرته دالله اودهغه در رسول د خبرو تحفه . او امت پدی اجماع کرېده چې دا کار بدعتیانو دی چې یو شخص یا یوکلام خلکو ته ودروی اود امت په منع کبني پری جدائی راوړي .

اوشیخ الاسلام ابن تیمیہ وائی :

«ولا يجب على أحد من المسلمين التزام شخص معين غير الرسول ﷺ في كل ما يوجبه او يخبره بل كل

احد من الناس يؤخذ من قوله ويترك إلا قول الرسول
 ﷺ .
 مجموع فتاوى ص ۹۰

۰ پرهنج يوه مسلمان باندې د يوه ټاکلي شخص د مذهب
 تا بعداري لازمه نده پرته در رسول الله ﷺ د تا بعداري
 تحنه پره تحنه کښې چې واجبوي ئې او يا مونږ ته خبر را کوي
 بلکې در رسول الله ﷺ تحنه پرته د هر چا خيښې خبرې اخيستل
 کښې او خيښې پر ښوول کېږي .

علامه ابن قيم په خپل کتاب اغاثة اللفهان ص ۱۱۱ کې ليکي:
 ۰ و من كيد الشيطان امرهم بلزوم زى واحد ولبسة
 وهيئة ومشية معينة وشيخ معين وطريقة مختارة
 ومذهب معين ويفرض عليهم لزوم ذلك بحيث
 يلزمونه كلزوم الفرائض فلا يخرجون عنه ويقدمون
 فيمن خرج عنه ويذمونه كأكثر مقلدة المذاهب
 المعينة واصحاب الطرق المتنوعة من الصوفية
 الخرافية كالنقشبندية والقادرية والسهروردية
 والشاذلية والتيجانية وغيرهم فالحذر الحذر مما
 هم عليه من التعصب والتقليد .

۰ داهم دشيطان دچلونو او دوکو تحنه يوچل دی چې
 خلکو ته ئې امر کړي چې يورنگه طريقه اولباس او يو

معین هیئت او تگ او تا کلی شخص او د ځان جوړه شوی
 طریقه او تا کلی مذهب لازم و کښی او ددی اتباع پری
 داسې لازمه و کښی لکه چې د اسلام د فرائضو اتباع لازمه
 ده ، نو ددی طریقو او مذهبونو څخه نه وځي او څوک چې ورڅخه
 ووتل هغه باندې تهمت لگوي او بد یې کښی . لکه د پسر
 د معینو مذهبونو مقلدین او د مختلفو طریقو والاد خرافی
 صوفیانو څخه لکه نفتشبنديان ، قادریان ، سهروردیان
 شاذلیان ، تیجانیان او داسی نور . نو کوم تعصب او تقلید
 چې دوی کوي لدېنه د پوره په کلکه و پره پکار ده .
 علامه نجندی وايي :

• فیا ایها المسلمون یاذا قلدنا مذهب رجل وبلغنا حدیث
 الرسول المعصوم صلی الله علیه و آله وسلم الذی فرض الله تعالى علينا
 طاعته و ترکنا حدیثه صلی الله علیه و آله وسلم واتبعنا ذلك الرجل
 و مذهبیه فمن أظلم منا و ما عذرنا یوم یقوم الناس لرب
 العالمین . فمن یتعصب لواحد معین غیر الرسول صلی الله علیه و آله وسلم
 ویری أن قوله هو الصواب الذی یجب اتباعه دون الأئمة
 الآخرین فهو ضال جاهل بل قد یكون کافراً یستتاب
 فإن تاب فبها و إلا قتل ۶ . هدیة السلطان ص ۳۳
 • نوای مسلمانانو ؛ کله چې مونږ د یوه سړي د مذهب

تقلید و کړ او د معصوم رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم حدیث مونږ ته ور سید ، هغه رسول چې الله تعالیٰ په مونږ باندې د هغه منل فرض کړیدی ، او مونږ پدې تقلید د هغه صلی الله علیه و آله و سلم حدیث پرېښود او د دغه سړي او دده د مذهب تا بعداري مو وکړه نو مونږ نه به څوک زیات ظالم وي او په هغه ورځ به ز مونږه عدل رځه وي چې خلک به د عالمیانو درې پر مخ کښی ولاړ وي نو چا چې د رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم څخه پرته دیوه تا کلي شخص لپاره تعصب وکړ او دایې نظر و چې د اده قول هغه حق ته رسېدل دي چې په مونږ دي تا بعداري لازمه ده ، نو رو اما مانو څخه پرته نو دا گمراه او جاهل دی بلکې کله کله داسې داسې کافر دی چې د توبې کولو طلب به ورڅخه وشي که توبه ئي وویسته ښه ده که نه نو وبه و نرل شئ .

همدارنگه یو شاعر وايي :

ما الفرق بين مقلد في دينه راض بقائده المجهول الحائر
وبهيمه عمياء قاد زمامها أعمى على عوج الطريق الجائر

رياض الجنة في الرد على اعداء السنة للشيخ مقبل بن هادي البوداعي

د هغه مقلد چې پر خپل دين کښی تقلید کوي او پر خپل

ناپوهه او حيران مشر راضي وي او د هغه راوند چار پای

او د نگرچی دهغه واکي درانده په لاس کښي وي او په کږو
وېزولاروي روان کړي وي څه فرق دی .

امام ابن حزم وايي :

واهرب عن التقليد فهو ضلالة ان المقلد في سبيل الهالك
د تقليد نه و تېسته څکړچي د اکمراهي ده او مقلد د هلاکت
په لاره کښي دی .

مولانا ي روم د تقليد په باره کښي وايي :

گرچه عقلت سوی بالا هی پرد مرغ تقليد ت به پستی می چرد
منکر آن باشد که تقلید ی بود دین احمد راز تحقیقی بود
مثنوی

که ستا عقل هر څومره پورته الوزي خود تقليد
مرغه دی مخ په ښکته څرېږي ، منکر هغه وي چې تقليد
کوي د محمد صلی الله عليه وسلم دین د تحقیق راز دی .

علامه شنقيطي وايي :

۶* وأما مقلدوه فقد ترك النظر في كتاب الله وسنة
رسوله و اعرضوا عن تعلمها اعراضاً كلياً مع يسره و
سهولته و نزلوا أقوال الرجال الذين يخطئون و يصيبون
منزلة الوحي المنزل من الله . ۶

تفسیر اضواء البیان ص ۳۵۸
۲-۱۶

دائمه و مقلدينو د الله تعالى په كتاب او دهغه در رسول
 په سنتو كېنې نظر پرېښي دى او ددى دواړو د زده كړې مخني
 بالكل اعراض كړي دى سره ددې چې د قرآن او حديث
 د پرسان دي او دغه مقلدينو دهغه خلكو چې خطا كېږي او
 حق ته رسېږي دهغوى اقوال يي د الله تعالى له لوري دوحى
 در چې ته رسولي دي .

او علامه شنقيطي وايي :

” فالذين يقولون من الجهلة المقلدين هذا حلال و هذا
 حرام و هذا حكم الله ظناً منهم ان اقوال الإمام الذى قلده
 تقوم مقام الكتاب والسنة و تغنى عنهما و ان ترك الكتاب
 و السنة و ايدكتفاء بأقوال من قلده اسلم لدينه اعمتهم
 ظلمات الجهل المتراكمة عن الحقائق حتى صاروا يقولون

هذا . . . تفسير أضواء البيان ج ۲ ص ۵۲۷

نو هغه جاهل مقلدين چې وايي دا حلال دي او دا حرام
 دي او دا د الله حكم دى پدې گمان چې د دغه امام اقوال چې
 دوي يې تقليد كړي دى د قرآن او حديثو په حاي كېنې ودرېږي
 او قرآن او حديثو ته ضرورت نشته او د قرآن او حديثو
 پرېښوول او دهغه خلكو اقوال چې دوى يي تقليد كړي هغه
 كافي دي او دده دين د سالم پاتې كېدو لپاره ښه پوره دى

دوی دجهل گڼو تيارو دحقائقوڅخه رانده کړيدي تردی
چې دوی داسی خبری کوي .

داوسنی عصر نامتو عالم سید سابق وائی :
«و بالتقلید والتعصب للمذاهب فقدت الأمة الهدایة
بالکتاب والسنة وحدث القول بانسداد باب الاجتهاد
وصارت الشریعة هی اقوال الفقهاء وأقوال الفقهاء هی
الشریعة .»
فقه السنة ۱۳ ج ۱-۲

«په تقلید او د مذاهبولپاره په تعصب باندې امت د
کتاب الله اوسنة الرسول هدايت ورک کړې ، او داخبره
راپیدا شوه چې دا جهاد دروازې بندې ده او شریعت د فقهاؤ
اقوال وگرځېدل او د فقهاؤ اقول شریعت وگرځېده .»
هدارنگه نور وډېرو علماؤ په تقلید باندې ردونه لیکلي
دي چې د ټولو را نقلول به دلته دا وړه دوالي سبب وگرځي .

د پرنایپوهه او جاهلان دا وائی چې محدثین لکه امام بخاری
مسلم ، ترمذی او داسې نور مقلدین وو حال دا چې داخبره
بالکل غلطه ده ځکه چې محدثین مقلدین نه وو بلکې هغوی په
خپلو کتابونو کسبې داسی احادیث را نقل کړيدي چې
هغه دخلور واړو مذاهبونو مخالف دي ، او هېڅ یوه محقق
داندي لیکلي چې هغوی مقلدین وو بلکې علماء وائی چې هغوی

مقلدين نه وولکچي شنيخ الإسلام ابن تيميه وائي ؛
 * اما البخاري و ابوداود في امامان في الفقه من اهل
 الاجتهاد و امام مسلم و الترمذي و النسائي و ابن ماجه
 و ابن خزيمة و ابويعلی و البراز و نحوهم فهم على مذهب اهل
 الحديث ليسوا مقلدين لأحد بعينه من العلماء .

مجموع فتاوى شيخنا

* بخاري و ابوداود په فتنه کبني امامان و و اجتهدين و و
 اومسلم ، ترمذي ، نسائي ، ابن ماجه ، ابن خزيمة ، ابويعلی
 بزاز و داسي نور د اهل حديثو په مذهب و و ، او په علماؤ
 کبني ديوه تا کلي شخص مقلدين نه و و .

نو د اهل حديثو مذهب د عامو محدثينو مذهب دی او دا
 يو داسي مذهب دی چې د قرآن او حديثو په دليل ثابت و لدرې
 او اهل حديث چاته دا نه وائي چې زمونږ د علماؤ خبره و مني ؛
 بلکي ورته وائي چې د قرآن او د هر صحيح غير مجروح حديث چې د
 نسخې او تخصيص دليل پکبني نوي تا بعداري و کړي ، نو خوک
 چې اهل حديثو سره بغض کوي هغوي د حديثو سره بغض
 کوي ، او امام ابن قيم داسي خلکو ته وائي ؛

يا مبغضا اهل الحديث عشائماً ابشر بعقد ولاية الشيطان
 او ما علمت بأنهم انصاريين من الله و الايمان و القرآن

او ما علمت بأن انصار الرسول ل هم بلا شك ولد نكران
هل يبغض الأنصار عبد مؤمن أو مدرك لروائح الإيمان

القصيدۃ التوبية

«ای اهل حدیثوسره کینه او بغض کونکیه او هغویته
کنغلی کونکیه ته پدی پوه شته چې تاد شیطان سره دوستی
شروع کړېده، ایا ته نه پوهېږی چې اهل حدیث دالله ددین
ایمان او قرآن انصار دي ایا تر پدی نه پوهېږی چې دوی بی شکه
اوبی انکاره در رسول الله ﷺ انصار دي، ایا داسی یوبنده
دانصاروسره بغض کوي چې هغه مؤمن وي او یائی دایمان
بوی میستلی وی.»

نواهل حدیث هغه خلك دي چې په قرآن اوحدیثو عمل کوي
اوحدیث در رسول الله ﷺ حدیثو او قرآن دواړو ته وویل
کېږي الله تعالی په قرآن هم د حدیثو اطلاق کړېدی لکه چې
فرمائی: «فَيَأْتِي حَدِيثٌ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ»

«نوپه کوم حدیث به وروسته دقرآن نه دوی ایمان راوړي.»

ابو محمد هبة الله بن الحسن الشيرازي وائی :

عليك بأصحاب الحديث فإنهم على منهج للدين مازال معجماً
وما النور إلا في الحديث وأهله إذا ما دجا الليل البهيم وأظلمما
تاتة دا پکار ده چې داهل حدیثوسره ملگری شی حکم چې

دوی همدېشنه لپاره د دین ترجمانی کوي ، او کله چې تپه تیاره
شپه راوخېژي نو بیار ناسته دی مگر په حدیثو کې ده او
په اهل حدیثو کې نه ده .

۱ د اسلام یو شاعر وایي :

تمسك بجبل الله واتبع الهدى ولاتك بدعياً لعلك تفلح
ولذ بكتاب الله والسنة التي اتت عن رسول الله تغجو وترجع
ودع عنك اراء الرجال وقولهم فقول رسول الله اركى وأرجح
ولاتك في قوم تلهو بد ينهم فتطعن في اهل الحديث وتقذح

۲ إذا ما اعتقدت الدهر يا صاح هذه فأنت على خير تبیت و تصبح
دالله په رسمه منکولی ولکوه او د هدایت تابعدارى وکړه

او بدعتی کېږه مه دی لپاره چې کامیاب شى او د الله په کتاب
او هغو سنتو لذت حاصل کړه چې در رسول الله صلی الله علیه و آله و خذ

راغلی دی نو خلاصی به ومومی او خوشحال به شى ، او دخلکو راږي

او خبرې پرېږده ځکه چې در رسول الله صلی الله علیه و آله خبره ډېره پاکه

او راجحه ده . او دهغه قوم څخه مه کېږه چې دخپل دین څخه غافل

دي او داسې مه کېږه چې اهل حدیثو ته بد وایي او تهمت

پرې لگوي ، که ستا ټوله زمانه د غسې پاکه عقیده وه نو ستا

سهار او بېکا به پر خیر کېښى وي .

ابو محمد هبة الله بن الحسن الشيرازى وایي :

واعلى البرايا من الى السنن اعترى

واعمى البرايا من الى البدع انتهى

ومن ترك الآثار ضلل سعيه

وهل يترك الآثار من كان مسلماً

په خلکو کښې اوچت او غوره خلک هغه دي چې د پېغمبر

سنتونه ئې ځان منسوب کړي وي، او په خلکو کښې رانده

هغه دي چې بدعاتو ته منسوب وي (مبتدعين وي) -

يوبل شاعر وايي :

لا ترغبين عن الحديث وأهله فالرأى ليل والحديث نهار

« د حديثو او اهل حديثو نه مخ مه اړوه ځکه چې رايه شپه

او حديث ورځ ده »

يعنى حديث داسې پاکه او روښانه لار ده لکه چې ورځ

رانه ده . او د حديثو مقابلې کښې د بل چا خبره او رايه داسې

تیاره او توره ده لکه شپه چې توره ده .

الله تعالى مونږ پدې مامور کړي يو چې دوحى تابعداري

وکړو او هغه خلک چې دوحى تابعداري کوي هغوي به

په دنيا کښې د ضلالت او بې لارۍ کېدو څخه بچ وي او په آخرت کښې

په دشتاوت لوېدې څخه نجات ومومي او هېڅ وېره او غم پرې

نه وي . الله تعالى فرماني :

﴿فَأَمَّا يَا تَيْتِيمُ مَنِىْ هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَاىَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ - البقره ۳۱

«که تاسو ته زماله لوري هدايت راغې نوچاچې زما د هدايت تابعداري وکړه په هغوي به نه وېره وي اونه به غمجن وي» .

او بل ځای کښى الله تعالى فرمايى :

﴿فَأَمَّا يَا تَيْتِيمُ مَنِىْ هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَاىَ فَلَا يَضِلُّ
وَلَا يَشْقَى﴾ .

«که تاسو ته زماله لوري هدايت راغې نوچاچې زما د هدايت تابعداري وکړه نو به به گمراه شى اونه به بد بخته شى» .
پدې دواړو آيتونو کښى الله تعالى د هدايت تابعدارو ته زيرى ورکړ چې د ضلالت ، شقاوت ، ويرى او غم څخه به خلاص شي ، او هدايت د وحى تابعدارى ته ويل کېږي او وحى عبارت د قرآن او حديث څخه دي ځکه چې الله تعالى رسول الله صلى الله عليه وسلم ته فرمايى :

﴿قُلْ إِنَّمَا أُنذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ﴾ (الانبياء - ۶۵)

«ورته ووايه چې زه تاسو يو اړخې په وحى وېروم» .
تفسير ارضاء البيان د مخکېنيو دوه آيتونو په تفسير کښي

داسې ليکي :

° ولا شك ان انتفاء الضلال والشقاوه والحقوق والحزن عن
متبعي الوحي المصريح به في القرآن لا يتحقق فيمن يقلد عالماً
ليس بمعصوم ، لا يدري أصواب ما قلده فيه ام خطأ
في حال كونه معرضاً عن التدبر في كتاب الله وسنة رسوله
صلى الله عليه وسلم ولا سيما ان كان يظن أن اراء العالم الذي قلده
كافية مغنیه عن كتاب الله وسنة رسوله صلى الله عليه وسلم
تفسير اضواء البيان ج ۲ ص ۲۸۴ ج ۳ ص ۲۸۴

° پدی کبنی بشک نشسته چي دوحی دتا بعد ارا نوخه چي کومه
گمراهی شقاوت ، وپره او غم په قرآن کریم کبنی نفی شوی
داد هغه چا لپاره نشتی کېدای چي دیوه داسی عالم تقلید
کوي چي هغه معصوم ندی اودا مقلد نپوهېږي چي
په کومه مسأله کبنی ده دچا تقلید کېږدی دامشرفي
په هغی کبنی حق ته رسېدلی دی او که خطا شویدی پداسی
حال کبنی چي ده دالله تعالی دکتاب اود هغه در رسول دستو
خه اعراض کېږدی ، خصوصاً هغه وخت چي دامقلد
گمان کوي چي ده دچا تقلید کېږدی ده ته دهغه
رأیې بس دي اودالله تعالی کتاب اود هغه در رسول سنت
ته خه ضرورت نه پاتې کېږي .°

نومونږ همدانا وایو چي ای خلکو راجی دوحی تا بعد اري

وڪرو ۽ ڪرڻ جي دوحى نه غير بل هينج شى ڪينې هدايت نشسته
 او وحي ڪينى فقط دوه شيان دي چي يو قرآن دي او بل نبوى
 احاديث دي ڪرڻ جي د نبى ڪريم صلى الله عليه وسلم دوفات تحته وروسته
 وحي بنده شو پده اودهغه مزور وسته په امت ڪينې هپچا
 ته وحي نده شوى اوننه به ورته وشي ، هر ڪله چي وحي نه راڻي
 نو په امت ڪينې داسي معصوم ڇوڪ نشسته چي دهغه ٽولي
 خبري دي صحيح اوحق ته رسيدلى وي بلڪي دامت هر ڇوڪ
 به ڪله خطا ڪهري او په خطا به ماجور وي او ڪله به حق ته
 رسهري لکن مونڙ باندې دچا اقوال وپسي تلل لازم ندي
 بلڪي ناروا دي . نو په همدې گناه مونڙ باندې علماء سوء
 او باطل پرست خلك ڊول ڊول نومونه بزدي او غواهي چي
 خلك دحق دقبول تحته منع ڪري .

نو ڪه امام ابن قيم والي :

اسماء سميتم بها اهل الحديث	وناصري القرآن والإيمان
سيتوهم انتم وشيونكم	بهتابها من غير ما سلطان
وجعلتموها سبة لتفروا	عنهم كفعل الساحر الشيطان
ما ذنبهم والله إلا أنهم	اخذوا بوحى الله والفرقان
وايوا بان يتحيزوا لمقالة	غير الحديث ومقتضى القرآن
وايوا يد ينوا بالذي دنم به	من هذه الأراء والهديان

القصيدۃ النونية

هسې نومونه دي چې تاسو په اهل حدیثو او د قرآن او ایمان په امداد یا نوا یبني دي تاسو اوستاسې مشرانو پرې بې دلیلله په تهمت دانومونه ایبني دي ، او بیا مودا نومونه کنخل گرځولی دي او دا ددی لپاره چې خلک پرې متنفر کړی ستا ^{سو} دا کار د جوگی ساحر او شیطان په څېر دی ، واللہ چې د اهل حدیثو بله کناه نشته مگر دا چې هغوی د الله وحی او قرآن اخیستی دی او ددی نه انکار کوي چې د قرآن دمقتضی او حدیثو نه غیر د بل چا خبرې ومنی ، او هغوی د دغه دین چې تاسو ئې کوئ چې هغه دخلکو رای او باطلې خبری دي دېنه انکار کوي .

نومونه: یواځی او یواځی خلکو ته دا وایو چې د الله تعالی کتاب ومنی او د الله تعالی در سول محمد صلی الله علیه وسلم احادیث ومنی او دا خبره د اسلام د بنیمنانو باندې د پره بده لگېږي نوبیا ورسره څه دلیل نوي نوکله وایي چې دا وهابیان دي او کله وایي چې دا مذهب نه مني او کله څه او کله څه وایي او پدې نومونو غواړي چې خلک له حق څخه بند کړي او د صحیحې عقیدې او صحیح دین څخه ئې متنفر کړي ، مونږ وایو چې مونږ مؤمنان او مسلمانان یو یواځی قرآن او حدیث

متو اود قرآن اوحد یتو خلاف خبره چي دهر چاري مونږ وي
 منلوته یتيار نه يو نوکه دغه رنگه خلکو ته تاسې وهابيان وايي
 نو وهاب د الله نوم دی او مونږ د الله بندگان يو نو مونږ بيا
 وهابيان يو لکه چي يو شاعر وايي :

ان کان تابع احمد متوهباً	فأنا المقر بأسنى وهابى
اننى الشريك عن الإله فليس لى	رب سوى المتفرد الوهاب
لا قبة ترجى ولا وثن ولا	قبر له سبب من الأسباب
كلا ولا حجر ولا شجر ولا	عين ولا نصب من الانصاب
ايضا ولست معلقا لتيمة	او حلقة او دعة او ناب
لرجاء نفع او لدفع بلية	الله ينفعنى ويدفع ما بى
والهدى بتداع وكل امر محدث	فى الدين ينكره اولوا الالباب
أرجو بأنى لأ أقاربه ولا	أرضاه ديناً وهو غير صواب

ترجمه : که د محمد صلی الله علیه وسلم تابعدار وهابى وي
 نوزه پيدې اقرار کوم چې زه وهابى يم زه د الله تعالى نه
 شريك نفي کوم نو د يواځې وهاب رب نه سوا زما بل رب
 نشته نه دکومى گومبزی نه امید کېدای شي او نه دکومى
 درگاه نه او نه کوم قبر د اسبابو شخړه ور تر شخړه سبب جوړېدای
 شي . همدارنگه نه دکومې تيگى نه او نه دکومى ونې نه او نه د
 کومې چينې نه او يا بلې درگاه نه د فايدي امید کېدای شي

همدارنگه نه زه تعويذ ترم اونه کوم بند ترم اونه خه
 غابن غاره کبني اچوم دی لپاره چې گوندي خه فائده به
 راته ورسوي اويابه راخته خه مصيبت ليري کوي ، بلکي
 يواخي الله ماته نفع رسوي اوماخه تکليف ليري کوي ،
 هر نوي کارنه اويابه دين کبني له بدعت نه دعقل خاوندان
 انکار کوي زه اميد لرم چې داسي بد عاوتو ته به نه زه
 نزدي شم اونه به ورته دين ووايم خکي چې دا کارونه حق
 ندي بلکي باطل دي

ابو بکر بن عياش وايي :

« اهل الحديث في كل زمان كأهل الاسلام مع اهل

الاديان .

الميزان الكبرى للشعراني ص ۵۷ .

اهل حديث په هره زمانه کبني داسي دي لکه اهل

اسلام چې د نورو اديانو تابعداروسره فرق لري .

امام شافعي وايي :

« اهل الحديث في كل زمان كالصحابه في زمانهم »

الميزان الكبرى للشعراني ص ۵۷ .

اهل حديث په هره زمانه کبني داسي دي لکه

صحابه چې په خپله زمانه کبني و .

داختلاف په وخت کښی

د حل لاره

هرکله چې د مؤمنانو منځ کښی اختلاف پیداشی نود
حل لاره یی داده چې په قرآن او حدیثو به فیصله کوي.

الله تعالی فرمائی :

« يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ
وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى
اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا » .

(النسا - ۵۹)

«ای مؤمنانو! دالله و منی اودالله در رسول و منی او
د امیرانو چې ستاسو نود وي، که ستاسو په څه شی کښی
اختلاف پیداشو نود هغی رجوع الله اود هغه رسول ته
وکړی که تاسی په الله اود قیامت په ورځ ایمان لری،
دا تاسو لپاره ښه او ډېره غوره ده د عاقبت په نسبت» .
الله تعالی فرمائی چې که تاسو په الله اود قیامت په ورځ

ایمان لریئ نود اختلاف په وخت کبني الله اودهغه رسول
يعني دالله کتاب او نبوي احاديثو ته رجوع وکړی که په
رښتیا مونږ دالله کتاب اودهغه در رسول سنت ومنل
هېڅکله به زمونږ ترمنځ اختلاف پاتې نشی ، اختلاف د
صحابه و ترمنځ هم پېښېده لکن کله به چې هغو پلنه د
الله تعالی د کتاب اود رسول الله صلی الله علیه و آله دستوڅخه
دلیل وویل شو هغوی به دخپلو او یاد بل چا رایواو اقوالو
پسی نه تلل بلکې د دلیل تا بعداری به ئی کوله لکه د مثال
په توگه :

کله چې رسول الله صلی الله علیه و آله وفات شو نو اوله خبره دا
وه چې عمر رضی الله عنه وویل دا به څوک نه والی چې رسول
الله صلی الله علیه و آله وفات شو لکه چې دا واقعته محدثین او
مؤرخین داسې را نقلوی :

”عن ابی هريرة قال : لما توفي رسول الله صلی الله علیه و آله
قام عمر بن الخطاب فقال ان رجالا من المنافقين يزعمون
ان رسول الله صلی الله علیه و آله قد توفي وأن رسول الله صلی الله علیه و آله
والله ما مات ولكنة ذهب إلى ربه كما ذهب موسى بن
عمران فقد غاب عن قومه اربعين ليلة ثم رجع إليهم
بعد أن قيل قدم مات ووالله ليرجع رسول الله صلی الله علیه و آله

کما رجع موسى فليقطعن ايدي رجال وأرجلهم زعموا
 أن رسول الله صلى الله عليه وسلم مات .

السيرة النبوية لابن هشام ص ۳۰۵
 ج ۲-۳

* ابو هريرة رضی الله عنه وائی چي کله رسول الله صلى الله عليه وسلم وفات شو
 و فاشو نو حضرت عمر رضی الله عنه ودر پده او وئی وویل : خيختي
 منافقان دا کومان کوي چي رسول الله صلى الله عليه وسلم وفات شو
 حال دا چي په الله قسم دی چي رسول الله صلى الله عليه وسلم وفات
 شوی ندی لکن هغه خپل رب ته تللی دی لکه څنگه چي
 موسى بن عمران عليه السلام تللي و هغه دخپل قوم څخه
 خلو بښت (۲۰) شپي غائب و او بيا ورته را واپس شو، او
 په الله قسم دی چي رسول الله صلى الله عليه وسلم به بيا داسی بېرته
 راځي لکه څنگه چي موسى عليه السلام راغلی و نود هغو
 خلکو خپي او لا سونه به غوڅ کړي چي وائی : رسول الله
 وفات شویدی .

لکن حضرت ابو بکر رضی الله عنه چي کله خبر شو نو د رسول
 الله صلى الله عليه وسلم دلید لولپاره دعاشي رضی الله عنها کورته ننوت
 او کله ئي چي ولید چي هغه وفات شوی نو بیا
 را ووت او حضرت عمر رضی الله عنه ته ئي وویل : چپ شته ؛
 هغه چپ نشو بیا ابو بکر رضی الله عنه خلکو ته مخ کړ

او حمد و شتائی و ویله بیائی و ویل :

” یا ایها الناس إنه من کان یعبد محمداً فإن محمداً
 قد مات ومن کان یعبد الله فإن الله حی لا یموت ” .
 ” ای خدکو که چا د محمد صلی الله علیه و آله عبادت کا و نو محمد
صلی الله علیه و آله وفات شو او که چا د الله عبادت کا و نو الله تر و ندی
 دی او نه مر کبری ” .

بیائی دا آیت ولوست :

” وما محمد إلا رسول قد خلت من قبله الرسل أفان
 مات أو قتل انقلبتم على أعقابکم ومن
 ینقلب علی عقبیه فلن یضروا الله شیئاً و سيجزی
 الله الشاکرین ” .
 آل عمران - ۱۴۴

” محمد ندی مگر رسول دی لده نه مخکینی رسولان
 تهر شویدی . ایاکه مریشو او یا و تزل شو نو تا سوبه
 وروسته مگر چی ؟ او شوک چی وروسته وگر خپه ” (مرتد)
 شو نو هېڅکله الله ته څه ضرر نشی رسولی او زردی
 چی الله به شکر کوونکو ته بدله ورکری ”
 نوکله چی عمر رضی الله عنه دا آیت واورېده نو

حیران شو او په ځمکې را پرېوته او ویی ویل :

” عرفت أن رسول الله صلی الله علیه و آله قد مات ” .

۴ زه پدي پوه شوم چي رسول الله صلى الله عليه وسلم وفات
شويدي .

عمر رضی اللہ عنہ چي کله آيت وا ورېد نو
سمدستی دخپلي رائي او قول مخه وگرخېد او دليل ته
تسليم شو او د اوسنيورند و مقلدينو غوندي ئي
وته و بيل چي ددی مطلب دادی او ياهغه دی ، هېخ تاويل
او تحريف ئي پکښي و نکر بلکي خپله خبره ئي پرېښوده .
همدارنگه بل خلاف صحابه و منخ کښي دارا پيدا شو
چي رسول الله صلى الله عليه وسلم چپرته مخ کړو ، ځينو وويل چي
مسجد کښي ئي مخو او ځينو وويل چي خپلواصحابو
سره ئي مخو ، ابو بکر رضی اللہ عنہ وويل :
” انا سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول : ما قبض
نبي الا لادفن حيث يقبض “ .

السيرة النبوية لابن هشام ۳۱۴
۲-۲

۵ مادر رسول الله صلى الله عليه وسلم مخه اورېدلي دي چي : هر نبي
چي مړ شوېدی نو هغه ځای کښي مخه شوي کوم ځای کښي
چي دهغه روح قبض شي . -

نو کله چي حديث بيان شو او دليل پيدا شو تيول له
خپلي رائي مخه وگرخېدل او حديث ئي ومانه .

د الله تعالى اودهغه در رسول صلی علیہ وسلم د حکم

مقابل کښی در ابي منل کمر اهي ده

الله تعالى فرمائي :

« وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مَوْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ
أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ
اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَاً مُّبِينًا »

(الاحزاب - ۳۶)

“ او هېڅ يوه مؤمن سړي او مؤمنې ښځې ته دار واندی
چې کله الله اودهغه رسول فيصله وکړي نو هغوپته دی
د خپله ځانڅه اختیار وي او هغه چا چې د الله اودهغه
در رسول نافرمانی وکړه نو يې شکه کمر ا ه شوپه ښکاره
کمر اهي سره ” .

نود قرآن او نبوی احاد يثوپه مقابل کښی بيا د مؤمنانو
دا اختیار نشته چې خپله او ياد بل قول او خوښه وړاندی
کړي بلکې که دا کار چا وکړ هغه به لوی بد بڼخته او

اوگمراه وي .

همدارنگه عوف بن مالک الأشجعي واي :

” قال رسول الله صلى الله عليه وسلم تفترق امتي على بضع

وسبعين فرقة اعظمها فتنة قوم يقيسون الدين

برأيهم يزمون به ما احل الله ويحلون به ما حرم

الله ، اعلام الموقعين ص ۵۳ ج ۱-۲

” رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي : زمامت به په

خه دپاسه اويا (۲۰) دلو وويشل شي ، په ټولو کښي د لوی

فتني والا به هغه قوم وي چي دين پر خپله رايه قياسوي

دانته حلال به پرې حراموي او الله چي خه حرام کړي هغه به

حلالوي .

رسول الله صلى الله عليه وسلم مخبر صادق دی رسنتيا هم هغه

خوک چي دخپلي رايي او خواهش پسې تللي دي د بې حرام ئي

حلال کړيدي او د بې حلال ئي حرام کړيدي اودا تحريم

او تحليل په حنفي فقهاؤ کښي د پوزيات دی هر خه کښي ئي

له خاند تقسيم کړې دي چي دا حلال دي اودا حرام دي

اودا مکروه دی ، دا فرض دی اودا سنت دي ، دامستعب

دی اودا مباح دي ، حال داچې اکثره داسي وي چي هېڅ دليل

پرې نوي .

مالک بن مغول وائی چي ما تہ شعبي وویل:
 « ما حدثوك هؤلاء عن رسول الله صلى الله عليه وسلم فخذ به وما
 قالوا برأيهم فآلتهم في العرش » .

رواه الدارمی

« دغه خلكو كه تاته در رسول الله صلى الله عليه وسلم تخه حديث
 بيان كر نو وائی خله او كه په خپله رایه ئی وویل نو د
 قضاء حاجت په خای (بیت الخلاء) كښنی ئی وغورځوه » .
 ابوبكر رضی الله عنه وائی :

« ای أرض تقلني وأی سماء تظلمني إن قلت في
 آية من كتاب الله برأيي أو بما لا أعلم » .

اعلام الموقعين ص ۳۳
 ۱-۲

« كومه څمكه به ما بار كړي او كوم اسمان به پر ما
 سيورې و كړي كه ما د الله د كتاب په يو آيت كښنی له
 ځانه خبره وكړه او يامی داسې څه وویل چې زه پرې نه
 پوهېږم » .

عمر رضی الله عنه وائی :

« السنة ما سنه الله ورسوله صلى الله عليه وسلم لا تجعلوا
 خطأ الرأي سنة للأمة » .

اعلام الموقعين ص ۵۴
 ۱-۲

سنت هغه دي چې الله تعالى اودهغه رسول صلي الله عليه وسلم
 مونږ ته بيان ڪريدي تاسو دنور و خلكو درائي خطاء
 دامت لپاره سنت اولاره مه جوړوئ . .

عمر رضی الله عنه وائی:

اتقوا الرأي في دينكم . .

اعلام الموقعين ص ۵۵

تاسو پخپل دين کينی له رأيي تخذوو پرې . .

هدارنگه عمر بن الخطاب رضی الله عنه وويل:

أصحاب الرأي اعداء السنن اعيتهم الأحاديث ان يحفظوها
 وتفلسفت منهم ان يعوها، واستحيوا حين سئلوا أن
 يقولوا لا نعلم فعا رضوا السنن برأيهم فإياكم وإياهم . .

اعلام الموقعين ص ۵۵

« درايي خاوندان د رسول الله صلي الله عليه وسلم د
 سنتو د بنمنان دي دوی د حدیثو یادولو سترې کړې
 (یادې نه کړې) او دوی ونه ساتل (یادې نه کړې) نو
 ورڅخه وتبتهدل او دا ورته شرم بشکاره شو چې کله
 ورڅخه پوښتنه وشي او ووايي چې مونږ نه پوهېږو،
 نو پخپله رایې د سنتو خلاف وکړنو تاسو غښي
 خلكو څخه ځان وساتي »

راينبتيا هم مونڊ چي په اوسني عصر ڪنڀي گورو
هغه علماء چي دخيل خواهش او درائي تابعدار دي
داور ته شرم او عار بنا ڪري چي ڪله ورڃن پوڻتنه شي
او دوي واري چي مونڊ نه پوهين و نوبني علمه فتويٰ يي
خلکو ته وڪري او زيات خلڪ يي دالله تعاليٰ د رالهرچي
او غوره شوي دين ڄڻه بل لور ته روان ڪرل اوس ورت
دا عار بنا ڪري چي دحق تابعدار وڪري او د صحيح حديث
لپاره خپله خبره پر پردي نودين ڄڻه يي داسي يوشني
جوهر چي دخيلي غوڻتنني او خپل خواهش تابع يي ڪر
فضلوا واصلوا خپله هم گمراهان شو او نور خلڪ يي
هم بي لاري ڪرل .

هدارنگه عبدالله بن مسعود رضی الله عنه وويل:

تاسو باندي به وروستي ڪلونه د مخنيو نه ڊهر بدتر
راڻي بيبي وويل چي ستاسو غوره خلڪ او علماء به
له منجه لاه شي (وفات به شي) بيبي وويل:

«ثم يحدث قومًا يقيسون الأمور برأيهم فيهدم الإسلام» اعلام الموقعين^{ص ۷}
ه بيبي به داسي خلڪ پيدا شي چي قول ددين ڪارونه به په
خپله رايه قياسوي او اسلام به نهوي .»

علی رضی اللہ عنہ وائی :

«لو كان الدين بال رأى لكان اسفل الخفاف اولى بالمسح
من اعلاه وقد رأيت رسول الله صلى الله عليه وسلم يمسح
على ظاهر خفيه»

رواه ابو داود .

«کہ دین پر رایہ او خپلہ خوبنہ وای نود موزی لاندی
طرف بہ د پاس طرف نہ دہر د مسحی و ہر و حال دا چہ
ما رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم لیدلای و چہ د موزو
د پاسہ طرف بانڈی بہ یی مسحہ کولہ»۔

نو علی رضی اللہ عنہ ہم پر رایہی رد کوی . او ولی
چہ کہ دین پہ قیاس او خپلہ خوبنہ وای نورما پہ نزد پہ
کار دا وہ چہ مسحہ انسان د موزی پہ لاندیخی برخہ
کولای او رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم د موزو د پاسی
برخی بانڈی مسحہ کریدہ .

نومونہ یی ہم پر پاسی برخہ کوو او خپلہ
خوبنہ او قیاس پر ہزدو .

عبد اللہ بن عباس رضی اللہ عنہ وائی :

«من قال فی القرآن برأیه فلیتبعوا مقعدہ من النار»

اعلام الموقعین ص ۱۰۵ -

«چاچي په قرآن کښې په خپله خوښه او رڼا په خبره وکړه
نوځانته دی د اور نه ځای جوړ کړی.»

هدارنگه نور صحابه کلام رضوان الله عليهم هم د
رأيي او قیاس رد صوي نومسلمانو ته دالانزمه ده
خصوصاً علماؤ ته چې کله په یوه دیني مسئله کښې ورڅخه
پوښتنه وشي نوکه دقرآن او حدیثونو ورتنه دغه
مسئله په هکله څه معلومات ژد هغې مطابق دی
جواب ورکړی او که نه ورتنه و دی وایي چې زه نه
پوهېږم او دیوه بل عالم څخه پوښتنه وکړه ځکه چې داعیب
ندی چې یو څوک وایي زه نه پوهېږم لکن دایولوی
عیب دی چې بی علمه فتوی ورکړي نوځان هم دهلکت
کندی ته وغورځوي او نور خلک هم گمراه کړي .

سبحنك اللهم و بعمدك اشهد ان لا اله

الا انت استغفرك و أتوب إليك

اتباع الرسول صلى الله عليه وآله

تأليف

أبو عبد الواحد عبد الرحيم مسلم دوست

(بلغة البشتو)

هذه الطبعة

تمت بإشراف المكاتب التعاونية للدعوة والإرشاد

بالبديعة والصناعية الجديدة

اتباع الرسول صلى الله عليه وسلم

تأليف

أبو عبدالاحد عبدالرحيم مسلم دوست

(بلغة البشتو)

سنة الطبع ١٤١٩هـ

طبع على نفقة أحد المحسنين
غفر الله له ولوالديه ولجميع المسلمين